

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

_____ доц. Лазаренко Н.І.
« ____ » _____ 2021 р.

ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
з географії
для вступу на СВО «магістр»
Спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

Голова фахової атестаційної комісії –
доктор географічних наук, професор

Г.І. Денисик

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступний іспит з географії передбачає перевірку загальнотеоретичної і практичної підготовки випускників вищого навчального закладу освітньо-кваліфікаційного рівня: бакалавр у відповідності до державних стандартів підготовки (освітньо-кваліфікаційна характеристика та освітньо-професійна програма) щодо відповідності рівня підготовки студентів для здобуття наступного освітньо-кваліфікаційного рівня: магістр у вищому навчальному закладі з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальності 014 Середня освіта (географія).

У зв'язку з реалізацією системою Вищої освіти України ідей Болонського процесу на природничо-географічному факультеті навчальний процес здійснюється за кредитно-модульною системою, що передбачає ступеневий рівень підготовки фахівців.

Навчальна програма розроблена на основі узагальнення результатів сучасних науково-педагогічних та методико-практичних досліджень і спрямована на реалізацію основних положень концепції шкільної географічної освіти. Вона покликана забезпечувати професійно-методичну підготовку майбутніх учителів географії до навчання і виховання учнів. Зміст програми спрямовано на формування методичної компетентності випускників вищих педагогічних навчальних закладів на підґрунті знань, отриманих при вивченні педагогіки, психології і фахових дисциплін: «Фізична географія України», «Фізична географія материків і океанів», «Загальне землезнавство», «Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства», «Загальні закономірності розвитку географічної оболонки», «Суспільна географія України», «Регіональна соціальна і економічна географія», «Методика навчання географії», до яких увійшли теоретичні і практичні питання у відповідності до основних дисциплін навчального плану спеціальності. Програмою передбачене висвітлення міжпредметних зв'язків географічних дисциплін, географічних і соціальних процесів та їх наслідків, а також

зв'язки з іншими предметами негеографічного циклу. При цьому була врахована специфіка кожної дисципліни, а також зміст інтегрованої шкільної навчальної програми з географії, виходячи з того, що вступний іспит є формою перевірки готовності молодого спеціаліста – бакалавра з географії до здобуття наступного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Студент – випускник бакалаврату під час вступного іспиту повинен показати:

- знання основних географічних законів і закономірностей у природі і суспільстві;
- добрі знання основних термінів і понять з дисциплін географічного змісту;
- вміння аналізувати географічну інформацію з використанням географічних карт і атласів, географічної літератури, аналізувати супутню інформацію та застосовувати її у географічних дослідженнях;
- вміння користуватися географічним обладнанням і приладами;
- вміння володіти педагогічними технологіями та розуміти особливості їхнього застосування у навчально-виховному процесі;
- вміння аналізувати елементи навчально-виховного процесу, досліджувати педагогічні явища з метою розв'язання педагогічних проблем.

Програма вступного іспиту рекомендована для вступу на освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр, спеціальності 014 Середня освіта (Географія).

Розділи вступного іспиту підготовлені на основі програм дисциплін, що увійшли до складу підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня: бакалавр у відповідності до державних стандартів підготовки.

Програма вступного іспиту складається з наступних розділів:

1. Пояснювальна записка.
2. Основний зміст.
3. Критерії оцінювання.

«ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»

Вступ. Суть фізичної географії. Етапи розвитку.

Фізико-географічне положення України. Основні етапи розвитку фізико-географічних досліджень в Україні, коротка характеристика. Ландшафтознавчий період (сер. 50 рр ХХ ст. - наші дні.)

Зміст і завдання курсу фізичної географії України, її місце в загальній системі підготовки учителя географії.

Геологічна будова і корисні копалини України

Історія геологічного розвитку території України в ранньому палеоліті. Історія геологічного розвитку території України в пізньому палеозої. Кайнозойський етап геологічного розвитку території України. Мезозойський етап геологічного розвитку. Палеозойський етап історії геологічного розвитку України. Докембрійський етап розвитку території України. Четвертинний (антропогеновий) період історії геологічного розвитку території України. Основні етапи історії геологічного розвитку території України: коротка характеристика.

Загальні риси рельєфу. Тектонічне районування України

Характерні орографічні риси території України. Геоморфологічні рівні. Основні риси й особливості рельєфу України. Зледеніння у межах України та поверхневі форми, що пов'язані з ними, їх просторове розташування. Аналіз схеми геоморфологічного районування України. Карст України. Історико-географічні особливості господарського використання літогенної основи і корисних копалин України.

Корисні копалини України: географія, основні види, характеристика найбільших родовищ. Аналіз схеми геотектонічного районування України. Характеристика основних геотектонічних структур.

Кліматичні умови та ресурси

Основні кліматоутворюючі чинники України. Антропогенні зміни клімату. Кліматичні ресурси України. Кліматичне і агрокліматичне районування. Температурний режим в Україні та його господарське значення. Неприятливі кліматичні явища в Україні.

Внутрішні води і водні ресурси України

Гідрологічне районування України. Мінеральні води України, їх види і поширення. Підземні води: основні басейни, використання та охорона. Болота України: географія, основні типи, використання та охорона. Озера та лимани України: географія, основні типи, проблеми охорони. Річки України. Характеристика основних басейнів. Проблеми Дніпра. Загальна характеристика внутрішніх вод України. Проблеми їх раціонального використання. Антропогенні водні об'єкти, водосховища, ставки, канали. Унікальні озера України. Порівняльна характеристика природи Чорного і Азовського морів.

Ґрунтовий покрив України

Загальні закономірності розподілу ґрунтового покриву України: зональність, провінційність, висотна поясність. Зональні типи ґрунтів України. Зміни ґрунтового покриву України під впливом господарської діяльності людини. Несприятливі процеси при використанні ґрунтів та їх оптимізація. Основні типи ґрунтів України: географія коротка характеристика.

Рослинний покрив України

Лісова і степова рослинність України. Рослинність гірських систем України. Висотна поясність рослинного покриву Карпат і Кримських гір. Лучна і болотна рослинність України, сучасний стан, використання, охорона. Рациональне використання і охорона рослинного покриву України. «Зелена книга України». Червона книга й рослинний світ Вінницької області та України.

Тваринний світ України

Тваринний світ України: географія основних видів. Охорона тваринного світу України. Червона книга. Антропогенна діяльність та її вплив на чисельність видового складу тваринного світу України, його охорона.

Фізико-географічне районування

Фізико-географічне й природниче районування: суть, основні завдання. Основні принципи фізико-географічного районування. Методи й джерела фізико-географічного районування. Історія розвитку фізико-географічного районування в Україні. Основні таксономічні структури фізико-географічного районування: країна, зона (смуга), край (провінція), область, район. Природно-господарське районування України

Мішані хвойно-широколисті ліси України

Мішані хвойно-широколисті ліси України: просторове розташування, межі. Цілісність і диференціація природи смуги мішаних лісів. Антропогенні зміни природи Мішаних лісів України. Меліорація та сучасні проблеми раціонального природокористування Українського Полісся. Національні парки, регіональні ландшафтні парки, заповідники Українського Полісся.

Смуга широколистих лісів

Природа і ландшафти Малого Полісся. Природа і ландшафти Волинського Опілля (Волинська височина область). Просторове розташування. Межі. Природні умови та ресурси смуги широколистих лісів. Природа і ландшафти Північно-Подільської височинної області.

Лісостеп України

Визначальні ознаки лісостепової смуги. Лісостепова смуга й Головний ландшафтний рубіж Східно-Європейсько рівнини. Цілісність природи лісостепу України, її зумовленість. Широтна диференціація природи лісостепу України. Довготна диференціація лісостепу (загальна

характеристика). Районування лісостепу України: варіанти (підзони), краї (частини). Області й райони.

Степи України

Степи України: просторове розташування. Загальна характеристика природи й ландшафтів Степів України. Диференціація й цілісність природи степової смуги. Північний степ: загальні особливості природи, довготна диференціація. Центральний (типовий) Степ: природа і ландшафти, краї. Південний (сухий) степ: коротка характеристика природи країв. Антропогенні зміни природи степу. Польова зона. Раціональне природокористування в степовій смузі: специфіка, меліорація.

Кримські гори

Кримські гори: просторове розташування, межі, специфіка природи. Висотна диференціація природи і ландшафтів Кримських гір. Загальна характеристика природи Кримських гір. Територіальні відміни - районування Кримських гір. Антропогенні зміни природи Кримських гір. Раціональне використання природних ресурсів Кримських гір. Несприятливі природні (натуральні й антропогенні) процеси Кримських гір. Унікальність природи Кримських гір: заповідні й історико-архітектурні об'єкти.

Карпати

Українські Карпати: просторове розташування, межі, загальні особливості природи. Природа Карпат: специфіка, особливості, значення. Висотна диференціація природи Карпат. Порівняльна характеристика природи Закарпаття і Передкарпаття. Взаємозв'язок між рельєфом, кліматом і рослинністю Карпат. Антропогенні зміни природи Карпат. Особливості раціонального природокористування у Карпатському регіоні. Несприятливі природні (натуральні й антропогенні) процеси в Карпатах. Унікальність природи Карпат та особливості її охорони. Коротка характеристика основних заповідних об'єктів Карпат.

«ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ»

Вступ. Загальна характеристика фізико-географічних умов Світового океану.

Частини дна Світового океану. Серединно-океанічні хребти. Походження і розвиток Світового океану. Донні відклади Світового океану. Корисні копалини. Клімат і динаміка вод. Фізико-географічне районування Світового океану. Основні риси клімату. Температура і солоність вод. Динаміка вод Світового океану. Органічний світ. Географічна зональність.

Регіональний огляд Світового океану

Фізико-географічна характеристика Тихого, Атлантичного, Індійського та Північного Льодовитого океанів. Донні відклади корисні копалини.

Клімат і гідрологічний режим. Температура і солоність вод. Органічний світ. Фізико-географічне районування Тихого, Атлантичного, Індійського та Північного Льодовитого океанів.

Природні умови Антарктиди і Австралії

Фізико-географічна характеристика Антарктиди. Україна і Антарктида. Геологічна будова, рельєф корінних порід і корисні копалини. Клімат та льодовики Антарктиди. Органічний світ Антарктики. Географічне районування материка. Фізико-географічна характеристика Австралії. Геологічна і тектонічна будова. Рельєф і корисні копалини. Клімат і внутрішні води. Географічна зональність. Фізико-географічна характеристика Західної Австралії. Природа Центральної Австралії. Природні особливості Східної Австралії.

Фізико-географічна характеристика Африки

Історія формування природи. Рельєф і корисні копалини. Геологічна і тектонічна будова. Рельєф. Основні типи мор-фоструктур і морфоскульптур Африки. Корисні копалини. Клімат і внутрішні води. Природні зони материка. Загальна фізико-географічна характеристика Високої та Низької Африки.

Фізико-географічна характеристика Південної Америки

Історія формування природи. Рельєф і корисні копалини. Геологічна і тектонічна будова. Рельєф. Основні типи мор-фоструктур і морфоскульптур Південної Америки. Корисні копалини. Клімат і внутрішні води. Природні зони материка. Загальна фізико-географічна характеристика Позаандійського Сходу та Анд.

Фізико-географічна характеристика Північної Америки

Історія формування природи. Рельєф і корисні копалини. Геологічна і тектонічна будова. Рельєф. Основні типи мор-фоструктур і морфоскульптур Північної Америки. Корисні копалини. Клімат і внутрішні води. Природні зони материка. Загальна фізико-географічна характеристика Позакордільського Сходу та Кордільєр.

Загальний огляд природних умов Євразії

Берегова лінія і типи берегів Євразії. Межа між Європою і Азією. Течії біля берегів, їх вплив на природу. Тектонічна і геологічна будова материка. Історія формування природи в докембрії, палеозої, мезозої і кайнозої. Рельєф і корисні копалини Євразії. Мінеральні ресурси Євразії та їх господарське значення. Клімат Євразії. Типи клімату Європи і Азії, їх характеристика. Внутрішні води Євразії. Типи живлення річок Євразії. Гідрологічний режим річок Євразії. Озера Євразії. Господарське значення і проблема охорони вод. Природні зони Євразії. Вертикальна зональність (висотна поясність) в горах Євразії. Господарське використання природних ресурсів, проблеми їх

збереження і охорони.

Фізико-географічне районування материка. Причини просторової диференціації та система таксономічних одиниць. Роль зональних чинників в просторовій диференціації природи Євразії. Роль азональних чинників у формуванні ландшафтної структури Євразії. Особливості природи суб-континентів Європи. Особливості природи суб- і континентів Азії.

«ЗАГАЛЬНЕ ЗЕМЛЕЗНАВСТВО» (ЧАСТИНА I)

Загальне землезнавство як наука

Місце загального землезнавства у фізичній географії. Розділи загального землезнавства. Взаємозв'язок з іншими науками та значення. Структура і зміст курсу загального землезнавства, його місце у системі підготовки вчителя географії.

Всесвіт його склад та будова.

Космічні тіла і їх взаємодія. Метагалактика. Наша Галактика. Сонце, його будова. Сонячне випромінювання. Сонячна активність і її вплив на географічну оболонку. Планети Сонячної системи. Закони руху планет. Гіпотези про походження Сонячної системи. Умови виникнення життя у Сонячній системі.

Фігура і розміри Землі.

Розвиток уявлень про фігуру Землі: шар, сфероїд, геоїд. Географічне значення фігури і розмірів Землі.

Внутрішня будова Землі, склад, маса, густина, температура. Основні географічні наслідки. Осьове обертання Землі і його наслідки. Гравітаційне і геомагнітне поле Землі, їх характеристика та значення для планетарних процесів. Обертання Землі навколо Сонця і його наслідки.

Атмосфера Землі.

Будова і вертикальна протяжність атмосфери. Гіпотези про походження і еволюцію атмосфери. Взаємодія атмосфери з іншими оболонками Землі. Сонячна радіація в атмосфері та на підстилаючій поверхні. Радіаційний баланс і його складові. Тепловий режим підстилюючої поверхні. Тепловий режим атмосфери.

Вода в атмосфері.

Загальна кількість і форми перебування води в атмосфері. Залежність характеристик вологості від температури. Випаровування і випаровуваність. Атмосферне зволоження. Коефіцієнт зволоження. Радіаційний індекс сухості. Планетарні закономірності розподілу атмосферного зволоження. Атмосферні опади. Закономірності розподілу атмосферних опадів на Земній кулі.

Атмосферний тиск.

Одиниці і методи виміру атмосферного тиску. Зміна тиску з висотою,

баричний ступінь. Причини зміни тиску Планетарні закономірності розподілу тиску на підстилаючій поверхні і у вільній атмосфері. Центри баричної дії атмосфери (циклони та антициклони).

Повітряні маси.

Поняття про повітряну масу, формування повітряних мас. Теплі і холодні, морські і континентальні повітряні маси. Трансформація повітряних мас. Географічні типи повітряних мас. Атмосферні фронти.

Циркуляція атмосфери.

Загальна циркуляція атмосфери і місцева циркуляція. Планетарна схема розподілу тиску і переважаючі вітри. Циркуляція атмосфери в тропічних і помірних широтах в приземному шарі і пануючі вітри: пасати, західні вітри і вітри помірних широт.

Погода і клімат.

Елементи погоди. Карти погоди, їх аналіз. Короткотермінові і довготермінові прогнози погоди. Використання космічних спостережень для передбачення погоди. Значення прогнозів погоди.

Кліматоутворюючі фактори та їх аналіз цих факторів, особливості їх прояву в різних районах Земної кулі. Класифікація кліматів. Характеристика кліматичних поясів і областей. Вплив людської діяльності на клімат і його можливі негативні наслідки.

Гідросфера - частина географічної оболонки.

Кругообіг води у природі. Великий і малий кругообіг. Значення кругообігу для географічної оболонки. Світовий водний баланс. Світовий океан - цілісне природне утворення. Тепловий режим Світового океану. Лід в океанах і морях.

Течії.

Походження океанічних течій. їх класифікація. Теплі, холодні і нейтральні течії. Вітрові течії. Загальна схема поверхневих течій.

Водні маси і структурні зони.

Поверхневі водні маси: екваторіальні, тропічні, помірні, полярні. Вертикальна структура водних мас: під поверхневі, проміжні, глибинні і придонні. Мінеральні, енергетичні і біологічні ресурси Світового океану.

Підземні води.

Класифікація підземних вод за умовами залягання. Підземні водоносні горизонти. Грунтові води і верховодка. Міжпластові води, їх характеристика. Артезіанські басейни. Джерела, їх типи і режим.

Річки.

Річкові системи і їх типи. Швидкість течії. Витрата води у річці.

Живлення і водний режим річок. Джерела живлення. Фази водного режиму. Режим рівнів у річках. Річковий стік і його характеристики. Фізико-географічні фактори стоку. Класифікація рік за джерелами живлення і водним режимом. Зональні типи водного режиму річок. Раціональне використання річок.

Озера і болота.

Озерні улоговини, їх походження і морфометричні характеристики. Водні маси озер. Озера евтрофні, оліготрофні і дистрофні. Раціональне використання озер. Типи боліт.

Льодовики.

Сучасне зледеніння Землі, його розміри і розташування. Умови виникнення і розвитку льодовиків. Живлення льодовиків і їх будова. Рух льодовиків. Морфологічні типи льодовиків.

«ЗАГАЛЬНЕ ЗЕМЛЕЗНАВСТВО» (ЧАСТИНА II)

Літосфера.

Сучасні уявлення про літосферу, її формування. Основні риси земної поверхні, її вертикальна неоднорідність. Зміст понять «рельєф», «форми рельєфу». Планетарні мега-, макро-, мезо-, мікроформи рельєфу.

Рельєфоутворення.

Формування рельєфу під впливом екзогенних процесів. Формування рельєфу під впливом ендегенних процесів. Поняття про геотектуру, морфоструктуру, морфоскульптуру.

Основні елементи планетарного рельєфу: материки і западини океанів. Рельєф суходолу. Морфоструктура, основні типи гірської та рівнинної морфоструктури. Гірський рельєф геосинклінальних, епігеосинклінальних і епіплатформених областей. Рівнинний рельєф. Класифікація гір (за генезисом).

Рельєф дна Світового океану.

Основні геотектури дна океану: океанічні рівнини і гори. Особливості прояву ендегенних процесів на дні океану. Активні тектонічні зони. Формування в них рельєфу. Морфоструктура дна Світового океану.

Морфоскульптура.

Класифікація морфоскульптури суходолу за провідним рельєфоутворюючим процесом.

Флювіальний рельєф. Кріогенний рельєф. Еоловий рельєф. Карстовий рельєф. Гляціально-нівальний рельєф. Рельєф берегів.

Жива речовина у географічній оболонці

Загальна характеристика біосфери. Її горизонтальна і вертикальна структура. Вчення Вернадського про біосферу. Біологічний кругообіг

речовини і енергії.

Поняття про біогеоценози й екосистеми. Розподіл живих організмів: у Світовому океані та на материках.

Географічна оболонка. Географічне середовище і суспільство

Географічна оболонка, визначення поняття, її межі. Загальні закономірності будови і розвитку географічної оболонки: єдність і цілісність, кругообіг речовини і енергії, ритмічність, полярна асиметрія. Основні фактори і закономірності горизонтальної і вертикальної диференціації географічної оболонки. Ярусність.

Проблема взаємодії суспільства і природи. Географічне середовище і географічна оболонка. Значення географічного середовища для суспільного виробництва. Вплив людського суспільства на географічне середовище в різні етапи розвитку суспільства.

«ГЕОГРАФІЯ ҐРУНТІВ З ОСНОВАМИ ҐРУНТОЗНАВСТВА»

Ґрунтоутворюючі породи і мінеральна частина ґрунту. Роль живих організмів в ґрунотворенні. Клімат як фактор ґрунотворення. Поняття про родючість ґрунту.

Гумус, його склад і властивості. Бонітування ґрунтів. Географічні закономірності розміщення гумусу у ґрунтах. Кислотність ґрунтів. Лужність ґрунтів. Буферність ґрунтів. Ґрунотвірний процес. Загальна схема ґрунотворення. Хімічна меліорація ґрунтів. Ґрунтово-географічне районування.

Ґрунти ґрунтово-біокліматичних областей бореального поясу, їх морфологія, класифікація, особливості та господарське використання. Ґрунти суббореальних лісових областей, особливості ґрунтоутворення, морфологія, класифікація та господарське використання. Умови формування, морфологія, використання і класифікація сірих лісових ґрунтів. Чорноземи Лісостепу і Степу. Умови утворення, географія та характеристика чорноземів. Народногосподарське значення чорноземів, їх меліорація та охорона. Ґрунти сухих степів та напівпустель. Характеристика солонців та солончаків. Характеристика сіро-бурих ґрунтів пустель. Фактори ґрунтоутворення в Україні. Агроґрунтове районування України. Генетично-виробнича характеристика ґрунтів Українського Полісся. Ґрунти Лісостепу. Ґрунти Степу. Ґрунти Карпат та Гірського Криму. Господарське використання ґрунтів країни, заходи щодо їх збереження та підвищення родючості.

«ЗАГАЛЬНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОБОЛОНКИ»

Будова географічної оболонки

Межі географічної оболонки: верхня та нижня, відмінності (за різними авторами). Основні етапи розвитку вчення про географічну оболонку, її

закономірності. Праці В.В. Докучаєва, Л.С. Берга, А.О. Григор'єва, С.В. Калесника. Зони контактів. Складові географічної оболонки Геосфери та географічні компоненти.

Просторова організація географічної оболонки

Ландшафтна сфера та ландшафтні системи. Біостром Землі. Варіанти ландшафтної сфери та їх характеристика. Вплив орографічного фактору на структуру наземного варіанту. Поясно-зональні структури. Циркумконтинентальні та циркумокеанічні структури. Дислокаційний характер просторової структури.

Динаміка та еволюція географічної оболонки

Динаміка атмосфери та гідросфери. Біологічні та біохімічні процеси. Зональність та азональність як одна з найголовніших закономірностей географічної оболонки. Антропогенний етап розвитку географічної оболонки та перспективи її розвитку. Техносфера.

Методи досліджень географічної оболонки

Роль методології в науковому пізнанні. Рівні методологічного знання. Конкретно-науковий рівень методології науки. Проблеми вивчення географічної оболонки у шкільному курсі географії.

«СУСПІЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»

Умови і чинники територіальної організації господарства

Економіко-географічна оцінка природних умов і ресурсів

Вплив природних умов і ресурсів на територіальну організацію господарства держави. Склад і класифікація ресурсів. Економіко-географічна оцінка мінеральних, земельних, кліматичних, водних, лісових, рекреаційних ресурсів. Рівень забезпеченості України різними видами ресурсів. Природно-ресурсний потенціал окремих областей, районів.

Економіко-географічна типізація і територіальна структура мінеральних ресурсів України. Інтегральний природно-ресурсний потенціал України та його територіальні відмінності. Географічні проблеми раціонального природокористування.

Населення і трудові ресурси

Сучасні тенденції демографічних процесів на Україні та їх регіональні відмінності. Чисельність населення і його динаміка. Природний рух населення: народжуваність, смертність, природний приріст. Зовнішні і внутрішні міграції населення. Українська діаспора. Статеві-вікова структура населення. Соціально-демографічні райони в Україні.

Національний і етнічний склад населення. Загальні та регіональні особливості етнічного складу.

Розміщення населення, територіальні відмінності. Міське і сільське

населення. Функціональні типи населених пунктів. Процеси урбанізації. Формування систем розселення. Міські агломерації, Проблеми розвитку малих, середніх міст, сільських населених пунктів. Трудові ресурси України. Структура зайнятості населення, її регіональні особливості. Безробіття і його географічні аспекти. Формування ринку праці в Україні.

Загальна характеристика народного господарства

Особливості розвитку народногосподарського комплексу. Виробничий потенціал. Місце України в світовому господарстві, в системі європейських і світових Інтеграційних зв'язків. Функціонально-галузева і функціонально-територіальна структура господарства. Основні ланки функціональної структури матеріального виробництва. Структурні диспропорції, сучасні проблеми розвитку і територіальної організації господарства Шляхи подолання кризи і утвердження економічної незалежності. Основні стратегічні напрями вдосконалення структури матеріального виробництва. Формування внутрішнього ринку.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ГАЛУЗЕВА СТРУКТУРА ГОСПОДАРСТВА І ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ГЕОГРАФІЇ ГАЛУЗЕЙ І МІЖГАЛУЗЕВИХ КОМПЛЕКСІВ

Географія промисловості

Загальна характеристика розвитку і розміщення промисловості. Структура, галузі спеціалізації І основні міжгалузеві комплекси. їх місце і роль в господарстві України. Динаміка структурних змін в промисловості держави. Проблеми і перспективи розвитку. Пріоритетні галузі. Паливно-енергетичний комплекс

Значення паливно-енергетичного комплексу в господарстві України. Особливості і динаміка паливно-енергетичного балансу. Енергетична криза і шляхи її подолання. Стратегія розвитку енергетики.

Структура паливного комплексу. Вугільний підкомплекс. Райони видобутку і використання вугілля. Основні вугільні басейни. Донбас: проблеми і перспективи. Львівсько-Волинський та Дніпровський басейни. Соціально-економічні та екологічні проблеми.

Нафтогазопромисловий підкомплекс. Ресурси нафти і природних горючих газів та їх видобуток. Основні райони нафтогазвидобутку. Прикарпатський, Дніпровсько-Донецький та Причорноморський. Найважливіші родовища. Шельфові ділянки Чорного моря. Забезпеченість України нафтою, нафтопродуктами і природним горючим газом. Нафтопереробна промисловість та її проблеми.

Система трубопроводів. Трансукраїнські нафто- і газопроводи. Продуктопроводи. Можливість отримання нафти і природного горючого газу за транзит.

Електроенергетика. Особливості електробалансу України. Типи електростанцій /ДРЕС. ТЕЦ, ГЕС. АЕС/, принципи їх розміщення, географія

Лінії електропередач. Використання традиційних і нових способів отримання електроенергії. Раціональне і екологічно безпечне розміщення електростанцій різних типів. Проблеми атомної енергетики. Стан і перспективи використання альтернативних джерел енергії та палива.

Металургійний комплекс

Чорна металургія. Умови і фактори розвитку та розміщення. Сировинна база. Залізо- і марганцеворудні басейни. Видобуток нерудної сировини. Найважливіші центри, вузли, металургійні комбінати повного циклу. Коксохімія, електрометалургія, порошкова металургія, "мала" металургія виробництво феросплавів, метизів, вогнетривів. Комбінування виробництва. Металургійні райони: Придніпров'я, Донбас, Приазов'я. Необхідність технічного переоснащення галузі. Проблеми розвитку чорної металургії в умовах ринкових відносин.

Кольорова металургія. Галузевий склад і сировинна база. Принципи розміщення підприємств. Географія алюмінієвої, титано-магнієвої, нікелевої, цинкової, ртутної промисловості. Вторинна переробка металів.

Проблеми ресурсо- та енергозбереження галузей металургійного комплексу.

Машинобудівний комплекс

Пріоритетна роль машинобудування в господарському комплексі України.

Взаємозв'язок з іншими галузями. Структура машинобудівного комплексу і характеристика його основних ланок. Важке, транспортне, сільськогосподарське машинобудування, приладобудування, електротехнічна промисловість, принципи і особливості розміщення. Конверсія в машинобудуванні. Районноутворююча роль машинобудування. Машинобудівні райони, вузли. Формування нових центрів. Проблеми перспективного розвитку і територіальної організації машинобудівного комплексу.

Хіміко-лісовий комплекс

Хімічна промисловість і її сировинна база. Принципи розміщення і географія галузей Основні райони хімічної промисловості. Проблеми природокористування, перспективи розвитку хімічного комплексу.

Лісова, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість. Галузева структура. Проблеми комплексного використання сировини. Перспективи галузі.

Комплекс виробництва промислових товарів народного споживання

Структура комплексу. Легка промисловість. Роль та місце її у промисловому комплексі. Чинники розвитку і розміщення. Функціонально-галузева структура. Географія текстильної промисловості. Шкіряно-взуттєва та хутряна промисловість. Виробництво трикотажних та галантерейних виробів. Створення спільних підприємств.

Виробництво товарів культурно-побутового і господарського призначення. Проблеми і перспективи розвитку комплексу.

Агропромисловий комплекс (АПК)

Роль АПК в господарському комплексі України. Суть, чинники і закономірності формування територіальних АПК. Структурні особливості АПК у країні. Спеціалізовані АПК. Рослинницькі-промислові комплекси зернопромисловий, цукропромисловий, олійно-жировий, плодоовочеконсервний, виноградновиноробний, картоплепромисловий, льонопромисловий. Інші спеціалізовані рослинницькі комплекси. Географія сільськогосподарських культур. Переробна ланка АПК. Тваринницькі-промислові комплекси.. Чинники розміщення тваринництва. Кормова база. Структура поголів'я. Територіальні відміни в спеціалізації тваринництва. М'ясопромисловий, молокопромисловий, птахопромисловий АПК.

Зональні агропромислові комплекси: Поліський, Лісостеповий, Степовий; Кримсько-Карпатський АПК передгірних та гірських районів. Приміські АПК.

Реформування регіональних АПК в умовах переходу до ринкових відносин.

Транспортна система

Значення транспорту як галузі матеріального виробництва у народногосподарському комплексі України. Показники роботи транспорту, Екокоміко-географічна характеристика основних, видів транспорту залізничного, автомобільного, морського, річкового, повітряного і трубопровідного. Основні транспортні вузли. Актуальні проблеми і перспективи розвитку та розміщення транспортної системи України. Транспортна система в контексті європейської інтеграції (транспортні коридори, особливості їх формування).

Соціально-інфраструктурний комплекс

Сутність, особливості функціонування і розвитку соціальної інфраструктури України. Територіальна організація житлово-комунального господарства, збутового обслуговування, внутрішньої торгівлі, громадського харчування і зв'язку.

Культурно-освітній комплекс. Система охорони здоров'я.

Територіальна організація рекреації. Науковий комплекс. Інтелектуальний потенціал України. Географія релігії. Соціально-географічні відмінності.

ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА І СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ

Адміністративно-територіальний поділ України. Теоретичні основи і принципи суспільно-географічного макрорайонування України. Сучасні підходи до виділення суспільно-географічних районів. Схеми суспільно-географічного і соціально-економічного районування В. А, Поповкіна, Ф. Д. Заставного, М.М. Паламарчука, та О.М. Паламарчука, 0. І. Шаблія /1995/,

М.Д. Пістуна. Рівні економічного розвитку районів. Проблеми міжрайонних зв'язків, удосконалення суспільно-географічного районування держави, господарської самостійності її регіонів.

Донецький суспільно-географічний район

Склад території. Суспільно-географічне положення, Оцінка природних умов і ресурсів. Населення і трудові ресурси району. Структура зайнятості.

Провідне значення важкої промисловості у господарському комплексі. Паливно-енергетичний комплекс. Проблеми вугільної промисловості. Металургійний комплекс: основні підприємства, їх спеціалізація, металургійні райони. Багатогалузеве машинобудування, провідні галузі. Хімічної промисловості.

АПК, спеціалізовані рослинницько-промислові та тваринницько-промислові АПК, приміське сільське господарство.

Транспортна система. Соціальна інфраструктури. Територіальна структура господарства. Основні промислові вузли. Економічні зв'язки Проблеми і перспектив.

Придніпровський суспільно-географічний район

Склад території. Оцінка суспільно-географічного положення. Передумови господарського розвитку. Населення, його зайнятість Розвиток і розміщення галузей спеціалізації, металургійний комплекс, енергетика, важке машинобудування, хімічна промисловість. Розвиток АПК. Провідні галузі сільського господарства харчової промисловості.

Транспортна мережа. Найбільші транспортні вузли, їх спеціалізація. Соціальна Інфраструктура. Екологічні та соціально-економічні проблеми. Перспективи розвитку.

Північно-східний суспільно-географічний район

Склад території. Суспільно -географічне положення. Природно-ресурсний потенціал. Населення і трудові ресурси .Провідні галузі промисловості, машинобудівний комплекс. Легка і харчова промисловість. АПК. Транспортна система. Найбільші міста. Проблеми і перспективи розвитку.

Столичний суспільно-географічний район

Склад території. Специфічні риси суспільно-географічного положення. Природно-ресурсний потенціал. Населення трудові ресурси. Вплив аварії на ЧАЕС на міграцію населення. Міське і сільське розселення.

Функціонально-галузева структура господарства. Провідна роль машинобудівного комплексу. Легка і харчова промисловість. Інші галузі промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови і фактори розвитку. Галузі спеціалізації

Транспортна система району. Значення окремих видів транспорту у вантажо- і пасажирообороті. Основні транспортні вузли.

Соціальна інфраструктура. Науковий потенціал району. Основні проблеми і перспективи територіальної організації район.

Центральний суспільно-географічний район

Склад території. Оцінка суспільно-географічного положення. Природні умови та ресурси. Населення і особливості його зайнятості.

Функціонально-галузева структура господарства. Паливно-енергетичний комплекс району. Провідні, галузі, машинобудування, металообробка, харчова промисловість.

Провідна роль АПК в районі. Рослинництво, тваринництво, основні галузі Розвиток транспорту, характерні риси його територіальної організації. Економічні зв'язки. Проблеми і перспективи розвитку.

Подільський суспільно-географічний район

Склад території. Суспільно-географічне положення. Оцінка природних умов та ресурсів. Населення. Трудові ресурси, їх використання, міське і сільське розселення. РОЗВИТОК і розміщення галузей спеціалізації. Провідна роль АПК у районі. Машинобудування. Легка промисловість. Промислові вузли і центри. Характерні риси розвитку транспортної мережі. Транспортні вузли. Соціальна Інфраструктура. Основні проблеми та пріоритети розвитку.

Північно-західний суспільно-географічний район

Склад території. Особливості географічного положення. Господарська оцінка природних умов та ресурсів в. Географія населення, особливості структури зайнятості. Провідні галузі спеціалізації господарства. Машинобудування, лісова і ^"деревообробна, легка промисловість. Провідна роль АПК в районі.

Можливості транскордонного співробітництва. Транспортна система. Соціальна інфраструктура. Економічні зв'язки. Проблеми та перспективи розвитку.

Карпатський суспільно-географічний район

Склад території. Оцінка сучасного суспільно-географічного положення. Значимість прикордонного розміщення району. Унікальність природних умов та ресурсів в. Населення і трудові ресурси. Демографічна ситуація. Етнічний склад населення, міське і сільське розселення.

Функціонально-галузева структура, машинобудівний комплекс, хімічна промисловість, паливно-енергетичний комплекс, лісова і деревообробна галузі. АПК, спеціалізація і рівень розвитку. Транспортна система, її проблеми.

Соціальна інфраструктура. Рекреаційний комплекс та екологічні проблеми. Економічні зв'язки. Проблеми і перспективи розвиток.

Причорноморський суспільно-географічний район

Склад території. Особливості географічного положення. Господарська оцінка природних умов та ресурсів. Населення і трудовий потенціал. Етнічний склад населення. Проблеми зайнятості. Міграція населення.

Функціонально-галузева структура господарства. Машинобудування і металообробка, харчова і легка промисловість.

АПК, особливості спеціалізації, рівень розвитку.

Транспортна система. Значення морського транспорту. Найважливіші порти. Значимість нафтового терміналу для району та країни загалом. Рекреаційне господарство. Роль району. Проблеми і перспективи розвитку господарства.

ЗОВНІШНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ

Загальні риси зовнішніх економічних зв'язків України. Класифікація зовнішніх зв'язків. Політичні, економічні та науково-технічні зв'язки. Форми зовнішніх економічних зв'язків. Обсяг, структура, динаміка експорту та імпорту.

Географія зовнішньої економічної діяльності. Головні торговельно-економічні партнери України. Створення спільних підприємств, вільних економічних зон. Проблеми диверсифікації зовнішніх економічних зв'язків.

«РЕГІОНАЛЬНА СОЦІАЛЬНА І ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ»

Політична карта світу

Основні етапи формування сучасної політичної карти світу. Зміни на політичній карті після Великих географічних відкриттів. Зміни ПК світу після другої світової війни.

Групування країн світу: за розмірами території і чисельністю населення, особливостями політико-географічного (геополітичного) і економіко-географічного положення, формами державного устрою та адміністративно-територіальним поділом. Сучасна політична карта Європи, Азії, Америки, Африки, Австралії, Океанії.

Соціально-економічна типологія країн світу за рівнем економічного розвитку, характером економіки.

Географія світового господарства і глобальні проблеми людства.

Світове господарство, як об'єкт дослідження економічної і соціальної географії. Світове господарство - складна територіально господарська система, сукупність взаємозв'язаних національних господарств країн світу. Основні закономірності розвитку світового господарства, як системи, що функціонує на основі взаємодії географічного середовища, населення і виробництва. Обмін товарами, світовий ринок - економічна основа світового господарства. Сучасна функціонально-галузева структура світового господарства, як відображення загального і часткового поділу праці. Спеціалізація господарства окремих країн, як результат географічного поділу

праці. Закономірності інтернаціоналізації виробництва. Економічна інтеграція країн - вища ступінь інтернаціоналізації господарства країн. Об'єктивний закон нерівномірного економічного розвитку у світовому господарстві.

Історичні особливості і відмінності щодо формування світового господарства. Періодизація розвитку. Обмін результатами виробництва і міжнародний поділ праці, як економічна і географічна основа формування світового господарства.

Всесвітні ринкові відносини в другій половині 20 століття.

Міжнародні економічні відносини і їх основні форми - зовнішня торгівля, експорт капіталу обмін науково-технічною інформацією, спеціалізація і кооперування, спільне виробниче та економічне співробітництво, міграція робочої сили. Спільне вирішення глобальних проблем людства - екологічної і раціонального природокористування, енергетики, продовольчої, зростання світового населення, освоєння Світового океану, Космосу та ін.

Система показників економічного та соціального розвитку світового господарства та країн. Світове господарство в період НТР. Зрушення в галузевій і територіальній структурі світового господарства, НТР і довкілля. Підходи до вирішення проблеми взаємодії суспільства з навколишнім середовищем.

Економіко-географічна оцінка природних умов і ресурсів Землі

Географічне середовище як неодмінна умова життєдіяльності і господарювання людського суспільства. Зростання виробництва і «демографічний вибух» в 20 ст., загострення проблеми забезпечення людства природними ресурсами. Антропогенний вплив на природне середовище в умовах НТР. Значення економіко-екологічної оцінки природних факторів.

Мінеральні ресурси як природна основа розвитку галузей світового господарства. Класифікація мінеральних ресурсів. Світове споживання корисних копалин. Економічна оцінка ефективності їх використання. Вплив нерівномірності поширення мінеральних ресурсів на спеціалізацію національних господарств в світовому господарстві.

Комплексне використання мінеральної сировини і ресурсозабезпечення – магістральні напрями підвищення ефективності економіки країн.

Земельні ресурси – природна основа сільськогосподарського виробництва, розміщення промисловості, транспортних комунікацій, рекреаційних та інших видів життєдіяльності населення. Земельний фонд світу, його структура, географія. Методи економічної оцінки якості земельних ресурсів. Проблеми збереження земель від деградації та «опустелювання».

Кліматичні та агрокліматичні умови та ресурси, їх різноманітність, вплив на сільське господарство, промисловість, транспорт, комфортність умов життя людей. Водні ресурси. Нерівномірність розподілу прісних вод. Ресурси Світового океану і господарство. Проблеми забезпеченості водою

регіонів, міст. Рекреаційні і бальнеологічні ресурси біосфери , їх використання. Проблеми збереження лісів, морських тварин.

Населення світу

Вивчення населення в соціально-економічній географії зарубіжних країн. Чисельність і динаміка населення світу.

Сучасна демографічна ситуація у світі та різних типах країн – економічно-розвинутих країнах, що розвиваються та інших. Динаміка народжуваності, смертності, природного приросту. Статевий, віковий склад населення. Расовий та етнічний склад. Карта народів за мовними сім'ями. Географія релігій. Християнство, іслам, буддизм - найбільші релігії світу. Особливості расових, національних і релігійних проблем в країнах різного типу.

Трудові ресурси і їх використання. Ступінь і структура зайнятості населення.

Розміщення населення і міграції. Фактори і закономірності розселення населення на Землі. Регіони і зони високої концентрації і малозаселених територій. Вплив зовнішніх міграцій. Процес урбанізації у світі та країнах. Міста, їх роль, функції і районоутворююче значення. Класифікація міст. Вплив індустріалізації і НТР на урбанізацію та розселення. Основні урбанізовані зони світу і міські агломерації.

Географія галузей світового господарства

Сучасний стан і фактори розвитку основних галузей господарства в умовах НТР і прискореної індустріалізації в країнах різного типу. Зростання світової економіки в 90-х роках. Технічне переозброєння, розвиток промисловості, будівництва, сільського господарства, галузей сфери послуг, інформаційних структур і новітніх комунікацій.

Географія промисловості світу

Промисловість – провідна сфера матеріального виробництва у світовому господарстві. Структурно-виробничі та географічні особливості і зміни в промисловості світу. Вплив природних і суспільно-економічних факторів. Транснаціональні корпорації в промисловості.

Паливно-енергетичний комплекс. Світові запаси енергоресурсів, розміщення, географія видобутку і використання .Вугільна, нафтова і газова промисловість, світові запаси, динаміка і рівень видобутку. Географія міжнародної торгівлі вугіллям, нафтою і природним газом. Основні вантажопотоки. Країни - експортери енергоресурсів і країни імпортери. Електроенергетика світу. Типи електростанцій. Електроенергетичний баланс. Територіальний розподіл виробництва і споживання електроенергії у світі. Альтернативні джерела енергії. Енергетична проблема світу і шляхи її вирішення. Екологічні проблеми.

Металургійна промисловість світу. Галузевий склад, паливна і сировинна база. Територіальний розподіл світового виробництва сталі,

провідні країни. Географія споживання і світова торгівля чорними металами. Світове виробництво кольорових металів. Країни експортери та імпортери сировини і кольорових металів.

Машинобудівна промисловість. Особливості галузевої структури і рівень сучасного розвитку в країнах різного типу. Географія основних галузей машинобудування у світі. Основні машинобудівні райони світу. Вплив ТНК на розміщення світового машинобудування

Міжнародна спеціалізація країн у машинобудуванні. Країни-експортери та імпортери світової машинобудівної продукції.

Географія хімічної і нафтохімічної промисловості. Галузева структура. Особливості розміщення та використання хімічної сировини.

Географія світового виробництва і споживання мінеральних добрив. Нафтохімічна промисловість та інші галузі на основі органічного синтезу; склад, значення в господарстві, зв'язок з НТР.

Географія світового сільського господарства

Сільське господарство - одна з головних галузей матеріального виробництва. «Зелена революція» та її вплив на сільське господарство країн, що розвиваються.

Рослинництво і тваринництво - основні галузі сільського господарства. Значення і географічне поширення зрошувального землеробства. Зернове господарство - основа рослинництва. Географія виробництва пшениці, кукурудзи, рису. Технічні культури та їх географія. Головні цукроносні, волокнисті, олійні культури. Особливості плантаційного виробництва чаю, кофе, какао. Розміщення каучуконосів.

Тваринництво. Структура та географія галузей тваринництва світу.

ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ТРАНСПОРТУ

Транспорт - матеріальна основа географічного поділу праці. Поняття про світову та регіональні транспортні системи. Сучасний рівень розвитку транспорту в країнах різних типів, зв'язок з НТР.

Галузева структура транспорт: сухопутний-залізничний, автомобільний, трубопровідний транспорт. Морський транспорт. Головні міжнародні морські вантажопотоки. Найбільші морські порти, їх спеціалізація.

Регіональні транспортні системи та зв'язки між ними

Структура і напрями міжконтинентальних і внутрішньорегіональних перевезень. Транспортні вузли міжнародного значення.

РЕГІОНАЛЬНИЙ ОГЛЯД КРАЇН СВІТУ.

КРАЇНИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ, ПІВНІЧНОЇ І ЦЕНТРАЛЬНОЇ АЗІЇ (КРАЇНИ СПІВДРУЖНОСТІ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ - СНД)

Співдружність незалежних держав – нове політико-географічне і економічне утворення на політичній карті світу ХХ століття.

Економіко-географічні особливості розвитку країн СНД. Етапи

формування сучасного геополітичного положення окремих країн СНД.

Спільні економіко-географічні риси в структурі господарських комплексів та розвитку окремих галузей країн СНД. Місце галузей виробничої і невиробничої сфер в структурі господарських комплексів та їх внутрішня структура. Особливості та спільні риси в розвитку паливно-енергетичних комплексів, металургійних, машинобудівних.

Особливості агропромислової інтеграції в країнах перехідного до ринкових відносин типу господарювання. Спільні риси структури та рівень розвитку окремих складових в АПК країн даного типу.

Єдина транспортна система країн СНД, історико-географічні етапи її формування. Роль у формуванні міжгалузевих зв'язків. Територіальні відміни у рівнях розвитку окремих видів транспорту.

РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ. Державний устрій. Адміністративний поділ. Особливості ЕГП. Різноманітність природних умов, структура та рівень забезпеченості природно-ресурсним потенціалом. Вплив ПРП на рівень розвитку і структуру господарського комплексу та міжнародні ринкові відносини.

Чисельність, розміщення населення. Регіональні проблеми трудозабезпечення, конкурентноздатність трудового потенціалу на світовому ринку праці. Рівень розвитку та сучасна структура господарського комплексу. Особливості розвитку та географія галузей паливно-енергетичного, металургійного, машинобудівного, лісопромислового та інших міжгалузевих комплексів, АПК, особливості галузевої структури та зональність спеціалізації. Структура транспортної системи. Економічне районування території.

ЦЕНТРАЛЬНА РОСІЯ - найвищий за рівнем економічного розвитку регіон Росії.

Урало-Поволзький регіон . Особливості індустріального розвитку.

Сибірський регіон - головна природно-сировинна база Росії. Особливості розвитку промислових комплексів.

Північно-Кавказький економічний район. Особливостей формування території, національний склад населення. Значення району в промисловому та аграрному комплексі Росії.

Далекосхідний економічний район. Природно-ресурсний потенціал, особливості в розселенні населення рівень розвитку та структура господарства, роль міжнародного співробітництва в економічному розвитку району. Вільна економічна зона та її роль в розвитку продуктивних сил.

РЕСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ. Особливості економіко-географічного і геополітичного положення. Природно-ресурсні і соціально-економічні фактори розвитку народного господарства, Склад і територіальні відміни в розміщенні населення. Господарство, його роль в міжнародному поділі праці. Промисловість, особливості структури. Географія галузей машинобудівного, хімічного та лісопромислового комплексів. Легка промисловість. Агропромисловий комплекс. Транспорт і економічні зв'язки.

РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА. Економіко-географічне і геополітичне

положення. Особливості формування території і історичні зв'язки Молдови з Україною. Природні умови і ресурси. Населення. Структура господарського комплексу, місце та роль у ньому агропромислових комплексів. Проблеми міжнаціональних відносин та територіальної цілісності держави.

КАЗАХСТАН. Особливості економіко-географічного і геополітичного положення. Природно-ресурсні фактори розвитку країни. Історико-географічні особливості формування господарства. Місце і роль її в міжнародному поділі праці. Географія галузей паливно-енергетичного комплексу, кольорової та чорної металургії, хімічної промисловості. Нові промислово-територіальні комплекси. Агропромисловий комплекс, його структура і особливості.

ДЕРЖАВИ ЦЕНТРАЛЬНОАЗІАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Особливості геополітичного положення. Спільні та відмінні риси природних умов. Природно-ресурсні потенціали окремих держав та їх вплив на формування господарських комплексів та розвиток міжнародних економічних зв'язків. Чисельність, структура та розселення населення. Спільні риси в демографічній ситуації з проблеми працевлаштування населення. Особливості структури господарських комплексів Узбекистану, Туркменистану. Киргизстану та Таджикистану, роль окремих держав у територіальному поділі праці країн СНД.

КРАЇНИ ЗАКАВКАЗЬКОГО РЕГІОНУ

Історико-географічні особливості формування територій Азербайджану, Вірменії, Грузії. Сучасний адміністративно-територіальний устрій та проблеми міждержавних відносин. Особливості природних умов та ресурсів. Населення, його розселення в державах регіону. Відмінності у структурі господарських комплексів, роль регіону у міжнародному територіальному поділі праці. Географія галузей спеціалізації промислових комплексів країн (паливно-енергетичний, хімічний, машинобудівний). Сучасний рівень розвитку та спеціалізація АПК країн регіону. Роль спеціалізованих АПК у формуванні міждержавних економічних зв'язків.

КРАЇНИ ЗАРУБІЖНОЇ ЄВРОПИ (ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА, ЗАХІДНА ЄВРОПА)

Загальна характеристика країн Європи, склад території, площа і населення. Економіко-географічне та геополітичне положення. Роль Європейських країн у світовій цивілізації і політичних процесах в історичні часи і, зокрема в ХХ ст. (центр двох світових воєн). Зміни на політичній карті Європи після другої світової війни. Сучасна політична карта. Типологія країн (розвинутої ринкової економіки і країн перехідної до ринкової економіки).

КРАЇНИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Склад країн регіону. Західна Європа - країни високорозвинутої ринкової економіки. Політична карта. Природні умови і ресурси. Залежність від імпорту ресурсів. Населення, демографічна ситуація, міграції. Високий рівень урбанізації.

Субрегіони Західної Європи: країни Середньої Європи, Північної та Південної. Економічні і політичні структури країн Західної Європи. Рада Європи і Європарламент. Європейський Союз. Північно-Атлантична Асоціація (НАТО).

Країни Середньої Європи в Західній Європі - Ірландія, Великобританія, Франція, Німеччина, Австрія, Швейцарія, Нідерланди, Люксембург, Ліхтенштейн. Особливості географічного положення; природно-ресурсні фактори, населення, спільні і відмінні риси в господарстві.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ. Економіко-географічне і геополітичне положення. Склад території. Державний лад. Сучасний адміністративний поділ і історичні області Великобританії. Природно-ресурсні фактори. Оцінка кліматичних умов для сільського господарства. Роль моря в житті англійців. Чисельність населення, його динаміка. Роль міграцій, емігранти з країн "Співдружності". Демографічна ситуація. Рівень урбанізації, міста і "села". Агломерації міст (Лондону, Бірмінгему, Ліверпуля, Манчестера, Нью-Касла, Глазго, Едінбургу). Великобританія в "Європейському Союзі". Особливості макротериторіальної структури господарства.

Промисловість. Галузева структура: традиційні і нові галузі. Паливно - енергетичний комплекс. Створення власної нафтогазової промисловості в 70-90-х роках XX ст. Електроенергетика, чорна металургія, машинобудування, хімічна та текстильна промисловість.

Сільське господарство. Структура сільського господарства. Провідна роль тваринництва. Землеробство. Залежність від імпорту продовольства.

Транспорт, його структура. Роль залізниць, морського та трубопровідного транспорту. Головні порти. Тонель під Ла-Маншем - новітня сторінка в комунікаціях з континентальною Європою.

НІМЕЧЧИНА (НІМЕЦЬКА ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА) - найбільша за населенням і економічним потенціалом країна Західної Європи. Державний і адміністративно-територіальний устрій. Економіко-географічне положення.

Природно-ресурсні фактори розвитку господарства. Рівень забезпеченості власними мінеральними ресурсами.

Населення, етнічний склад та демографічна ситуація. Зовнішні міграції. Розселення населення. Рівень урбанізації. Міста і міські агломерації. Зайнятість населення. Іноземна робоча сила. Загальна характеристика господарства.

Ринкова економіка - основа сучасного господарювання ФРН. Високий рівень індустріального розвитку, концентрація виробництва у великих національних і транснаціональних корпораціях.

Промисловість. Місце промисловості ФРН у світовій економіці, Європі. Високі темпи розвитку в повоєнний період і зрушення в структурі промисловості. Розвиток паливно-енергетичного комплексу. Основні паливні бази ФРН. Розвиток і географія чорної металургії, машинобудування, автомобілебудування, електротехніки та інших нових і старих галузей. Зміни в їх географії. Хімічна індустрія - одна з найбільш потужних у світі. Легка і

харчова промисловість.

Сільське господарство. Аграрні відносини і галузева структура. Географія землеробства і тваринництва.

Транспорт. Роль та географія окремих видів у внутрішніх зв'язках. Морський транспорт Основні морські і річкові порти. Географія рекреації і туризму. Зовнішньоекономічні зв'язки. ФРН - найбільша за зовнішнім товарообігом країна в Європі. Торгівля та інші форми економічних зв'язків з країнами "Європейського Союзу"

ФРАНЦІЯ (ФРАНЦУЗЬКА РЕСПУБЛІКА)

Сучасне економіко-географічне положення. Державний лад і адміністративно-територіальний поділ. Місце Франції і роль в сучасному світі.

Природно-ресурсні фактори. Ступінь забезпеченості ресурсами. Проблема енергоносіїв.

Населення. Національний склад, динаміка чисельності, демографічна ситуація. Основні риси розселення. Паризька агломерація, її роль у культурному житті країни і світу. Зайнятість населення.

Основні риси галузевої структури народного господарства.

Промисловість. Місце Франції серед розвинутих країн Європи і світу. Галузева структура. Паливно-енергетичний комплекс Залежність від імпорту нафти та газу . Електроенергетика. Атомна енергетика. Головні райони і центри металургії. Зрушення чорної металургії до моря, Машинобудування - провідна галузь індустрії. Розвиток автомобілебудування, електроніки, телемеханіки. Формування хімічної промисловості. Легка промисловість Франції - одна з найбільших у світі, її географія, роль Паризького району. Харчова індустрія. Значення цукрової, виноробної і м'ясо-молочної галузей.

Сільське господарство. Франція - найбільший виробник та експортер с/г продукції серед країн Західної Європи. Галузева структура. Землеробство: збір і врожайність основних с/г культур. Тваринництво. Світове значення виноградарства і виноробства. Територіальні відміни в с/г.

Географія транспорту. Сучасний прогрес на залізничному і автомобільному транспорті. Швидкісні магістралі. Роль Парижа в конфігурації транспортної системи. Значення річкового і морського транспорту. Тунель під протокою Ла-Манш та його значення у зв'язках: з Англією.

Географія зовнішніх економічних зв'язків.

КРАЇНИ ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ.

Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Ісландія. Особливості природних умов і ресурсів регіону. Господарство країн: промисловість, сільське господарство, транспорт. Участь у МГПП. Столиці, найбільші міста — промислові і культурні центри.

КРАЇНИ ПІВДЕННОЇ ЄВРОПИ

Італія, Іспанія, Португалія, Греція, Мальта, Сан-Маріно,, Ватікан, Андорра, Монако. Територія. Населення. Особливості природних умов і ресурсів. Господарство. Рекреаційні комплекси і туризм.

ІТАЛІЯ (ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Економіко-географічне положення. Державний устрій і адміністративно-територіальний поділ.

Природно-ресурсні фактори. Різноманітність природних умов та ресурсів.

Населення. Етнічний склад. Демографічна ситуація. Зовнішні міграції в 20 ст., їх причини. Внутрішні (сезонні) міграції. Географія розселення. Урбанізація. Міста і культурні центри світового значення.

Зміні в структурі економіки. Зростання ролі монополістичних об'єднань. Зрушення географії господарства - посилення розвитку центральних і південних областей - Лаціо (Рим з околицями), Кампанія (Неаполь та його зона), Калабрія, Апулія (Барі, Таранто)

Промисловість - провідна галузь економіки Італії. Галузева структура. Зміні в паливно-енергетичному комплексі. Провідна роль машинобудування. Автомобілебудування, електротехніка. Італія - один з найбільших виробників сталі і прокату в Західній Європі. Нафтохімічна і хімічна промисловість. Текстильне виробництво. Важлива роль харчової промисловості - макаронної, цукрової, виробництва оливкової олії, виноградних вин. Державна регіональна політика та її результати. Галузева структура. Сільське господарство, зернове господарство, географія. Географія садівництва і виноградарства. Тваринництво, його склад, продуктивність і географія. Відміни між Північчю і півднем в спеціалізації с/г виробництва.

Транспорт. Роль автомобільних перевезень. Значення морського транспорту в зовнішніх і внутрішніх зв'язках Італії. Головні порти.

Транспортний комплекс. Сухопутний, водний транспорт. Роль морського транспорту Балтійського, Чорно і Адріатичного морів. Головні транспортні магістралі. Морські порти зовнішньоекономічні зв'язки країн регіону.

Географія зовнішніх економічних зв'язків. Економічні зв'язки з країнами "Європейського Союзу" та іншими регіонами світу.

КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Склад країн регіону (15 держав: Естонія, Латвія, Литва, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Хорватія, Болгарія, Румунія, Боснія і Герцоговина, Союзна республіка Югославія і Македонія). Площа і чисельність населення. Формування території, етапи економічного розвитку. Сучасна політична карта і особливості економіки країн регіону, як перехідної до ринкової. Політичні проблеми країн Балканського півострова. Оцінка природних умов ресурсів.

Населення. Етнічний склад. Сучасна демографічна ситуація. Розміщення населення. Урбанізація. Міста і агломерації.

Господарство. Основні риси галузевої структури та рівня економічного розвитку групи країн.

Промисловість. Зрушення в структурі виробництва. Рівні розвитку. Галузі міжнародної спеціалізації та зміни в галузевій і територіальній структурі.

Паливно-енергетичний комплекс.

Металургійний комплекс. Розміщення виробництва і споживання чорних та кольорових металів в країнах Центральної Європи. Машинобудівний комплекс. Галузева структура машинобудування та металообробки.

Географія хімічного комплексу.

Агропромисловий комплекс.

Рослинництво і тваринництво - складові АПК. Географія зернових і технічних культур, овочівництва, виноградарства, садівництва.

Зовнішні зв'язки. Структура і географія.

РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА. Економіко-географічне і геополітичне положення. Державний устрій.

Господарство. Місце в світовій економіці. Структура господарства, тенденції економічного розвитку. Промисловість Галузева структура. Визначна роль кам'яновугільної промисловості. Розвиток і розміщення паливно-енергетичного комплексу, чорної металургії, машинобудування, хімічної, текстильної, харчової промисловості.

Агропромисловий комплекс. Галузева структура сільського господарства.

КРАЇНИ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ. США - найбільша економічно розвинута країна світу. Етапи формування території. Сучасний її склад і устрій. Особливості економіко-географічного положення. Зміна його на різних етапах розвитку.

Природні умови і ресурси США.

Населення. Особливості формування. Роль міграцій. Регіони виходу іммігрантів. Формування американської нації. Етнічний склад сучасного населення. Демографічна ситуація. Природний рух населення. Вікова структура. Структура зайнятості. Урбанізованість території в різних районах США. Зростання міст, агломерацій, мегалополісів.

Господарство. Загальні риси і економічна структура господарства. Соціально-економічні і політичні передумови перетворення США в найрозвинутішу країну. Роль природно-ресурсного фактору.

Роль монополій і транснаціональних корпорацій. Військовопромисловий комплекс у економіці США.

Промисловість. Місце в світовій економіці. Рівень індустріалізації. Галузева структура промисловості.

Паливно-енергетичний комплекс. Обсяги видобутку та імпорту нафти, газу, вугілля. Структура паливно-енергетичного балансу. Електроенергетика.

Чорна і кольорова металургія, тенденції в розвитку.

Машинобудування - провідна галузь промисловості США. Структура, традиційні старі і нові галузі. Автомобільна промисловість, масштаби її виробництва і центри.

Хімічна, нафтохімічна промисловість. Галузі легкої і харчової

індустрії. Основні промислові райони США. Продукція США на зовнішніх ринках. Суперництво з іншими центрами і регіонами світу.

Сільське господарство США. Аграрні відносини, їх історичний розвиток, сучасний етап. Сільське господарство в складі агробізнесу США. Землеробство. Географія зернових і технічних культур. Приміське овочеве, молочне господарство, садівництво. Тваринництво США. Територіальна спеціалізація с\г. Методи державної організації с\г (регулювання росту посівних площ і зборів с\г культур гарантованими закупками державою).

Транспорт США. Історичні особливості розвитку, зміна структури транспорту. Трансконтинентальні магістралі, їх роль. Великі озера і глибоководний шлях по р. Св. Лаврентія; морські порти і аеропорти.

Зовнішні економічні зв'язки. Роль США у світовому господарстві. Основні регіони і країни контрагенти в торгівлі США. Суперництво США на світовій арені.

Економічні райони США Економічне районування американськими географами, вченими інших країн. Економіко-географічна характеристика макрорайонів США. «Північ» - головний економічний район; «Південь США», «Захід США».

КАНАДА

Державний лад і адміністративний поділ. Оцінка економіко-географічного положення. Природно-ресурсні фактори розвитку економіки.

Населення. Чисельність. Національний склад. Англо-французький дуалізм (дві основні нації). Українці в Канаді. Особливості заселення. Міське і сільське населення., Урбанізовані зони і ареали.

Господарство. Роль іноземного капіталу в господарстві Канади. Індустріально-аграрний і експортний характер економіки. Високий рівень розвитку добувних і обробних галузей. Канада в складі Великої "сімки" економічно розвинутих країн світу. Географія провідних галузей промисловості. Сільське господарство, його структура. Географія рослинництва і тваринництва. Канада - виробник і експортер пшениці, продукції тваринництва. Роль та спеціалізація степових провінцій (Манітоба, Саскачеван і Альберта). Рибальство. Транспорт. Роль залізничного і морського транспорту. Структура міжнародної торгівлі Канади. Географія контрагентів в зовнішніх економічних зв'язках.

КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ (МЕКСИКА, ЦЕНТРАЛЬНА АМЕРИКА, ВЕСТ ІНДІЯ, КРАЇНИ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ)

Своєрідність Латинської Америки як одного з регіонів країн, що розвиваються. Поняття і термінологія "Латинська Америка". "Мезоамерика", "Вест-Індія", "Карібська Америка". Особливості складу країн. Чисельність населення. Здобуття політичної незалежності, звільнення від колоніалізму.

Економіко-географічне положення. Міжokeанське положення. Посилення значення Тихоокеанського положення. Особливості формування сучасної політичної карти.

Природно-ресурсні фактори. Ресурси для металургії, їх значення в

господарській спеціалізації, Основні «нафтові» країни.

Населення. Формування латиноамериканських націй. Корінне населення. Демографічні показники: Географія індіанського населення. Характер і масштаби урбанізації. Особливості сільського розселення. Господарство. Місце у світі. Аграрно-сировинна спеціалізація. «Нові індустріальні країни» (Мексика, Бразилія, Аргентина. Кубинський шлях економічного розвитку. Особливості зовнішніх економічних зв'язків.

Сільське господарство. Аграрні відносини. Рослинництво, його зовнішньоекономічна спрямованість. Тваринництво. Рибальство. Лісове господарство.

Промисловість. Сучасна структура. Роль добувних галузей. Старі і нові галузі обробної промисловості. Прогрес наукомістких галузей в Бразилії, Мексиці, Транспорт. Нові магістралі. Роль Панамського каналу. Рекреаційні ресурси, туризм їх значення в господарстві Центральної і Карибської Америки.

Сучасні інтеграційні процеси серед країн Латинської Америки. Субрегіони. Середня Америка, Центральна Америка, Вест-Індія, Північний Схід, Бразилія, країни басейну Ла-Плати, Андські країни.

ЦЕНТРАЛЬНА АМЕРИКА

Політична карта субрегіону. Економіко-географічне положення. Своєрідність природних умов. Проблеми освоєння земельних та лісових ресурсів прибережних рівнин. Панамський канал і його роль. Населення. Заселення території. Етнічний склад. Корінне населення; його чисельність, середня густота. Низький рівень урбанізації. Господарство. Основа економіки - плантаційне і споживче сільське господарства; залежність від іноземного капіталу. Географія виробництва бананів, кофе, цукрової тростини. Недосконалість транспортної системи та внутрішніх господарських зв'язків.

ВЕСТ-ІНДІЯ острівний субрегіон Латинської Америки і регіон тропічного плантаційного господарства. Склад і політико-географічна своєрідність. Особливості економіко-географічного положення. Обмеженість мінеральних, водних і земельних ресурсів. Сприятливі природно-кліматичні передумови для вирощування багаторічних культур. Населення, етнічна різноманітність. Висока густота населення та концентрація у великих містах. Культура цукрової тростини - головна галузь плантаційного господарства. Добувна і обробна промисловість. Вест-Індія - регіон міжнародного туризму.

КРАЇНИ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ

БРАЗИЛІЯ. Бразилія - одна з найбільших країн світу і найбільш економічно розвинутих країн Латинської Америки. ЕГП. Роль країни в економіці і політиці регіону. Державний лад. Адміністративний поділ. Природно-ресурсні фактори. Наявність світового значення рудних, водних, лісових і земельних ресурсів. Населення. Етнічний склад. Демографічна ситуація. Приокеанське розташування основної частини населення.

Найбільші міста . Проблема зайнятості. Колонізація внутрішніх районів. Бразилія - нова столиця. Заселення Амазонії. Поява багатогалузевих центрів: Сан-Паулу, Ріо-де-Жанейро, Белуорізонті. Найбільші міські агломерації. Програми освоєння нових районів.

Господарство. Здійснення "бразильської моделі" розвитку. Роль іноземного капіталу. Перетворення в індустріально-аграрну країну. Промисловість. Бразилія - постачальник мінеральної сировини на світовий ринок. Створення великої обробної промисловості. Значення районів нового освоєння (Керажас). Територіальна концентрація промисловості. Енергетика. Добувні галузі. Металургія. Машинобудування (автомобілебудування, верстатобудування, обчислювальна техніка та ін.). Розвиток і розміщення традиційних галузей промисловості: легкої, шкіряної, харчової. Сільське господарство. Роль в світовому виробництві тропічних і субтропічних культур. Експортна спрямованість. Основні продовольчі культури. Транспорт. Залізничні і автомобільні магістралі. Відсутність сухопутних шляхів на значній частині території. Значення морського і повітряного транспорту в зовнішніх зв'язках.

КРАЇНИ БАСЕЙНУ ЛА-ПЛАТИ

Склад субрегіону. Особливості ЕГП Аргентини, Уругваю і Парагваю. Обмеженість мінерально-сировинної бази.

Населення. Переважання емігрантів - нащадків з Південної Європи.

Розвиток зернового господарства і тваринництва міжнародного значення.

Розвиток обробної промисловості. Район Пампи. Особлива роль Буенос-Айреса і Монтевідео. Освоєння енергетичних та лісових ресурсів Парагваю.

Аргентина - одна з найбільш розвинутих країн Латинської Америки. Багатство земельними і мінеральними ресурсами. Особливості історико-географічного розвитку. Населення і зростання міст. Посилення ролі Кордови та інших міст.

Добувна і обробна промисловість. Посилення розвитку металургії, транспортного і сільськогосподарське машинобудування. Становлення наукоємних галузей (електроніка та ін).

Аргентина — найбільший в Латинській Америці виробник зернової і тваринницької продукції. Основні види транспорту. Роль морського транспорту в зовнішніх зв'язках. Роль столиці Буенос-Айреса. Зовнішні економічні зв'язки Аргентини.

АНДСЬКІ КРАЇНИ (РЕСПУБЛІКА ВЕНЕСУЕЛА КОЛУМБІЯ, ЕКВАДОР, ПЕРУ, БОЛІВІЯ, ЧІЛІ)

Особливості ЕГП країн регіону. Природні умови і ресурси. Населення. Етнічний склад і розселення. Концентрація населення в гірських районах і портових центрах. Головні риси господарства і рівень економічного

розвитку. Роль в господарстві і в експорті продукції добувної промисловості. Обробна промисловість. Особливості сільськогосподарського виробництва, експортна роль плантаційного господарства. Кофе, банани, цукрова тростина. Рівень транспортних комунікацій. Територіальні відміни господарства.

ВЕНЕСУЕЛА. Нафтогазопромисловий комплекс, як основа економіки країни. Мінеральні та водні ресурси. Центри обробної промисловості (Каракас, Валенсія)

ЧІЛІ. Заселеність території. Прогресивні перетворення в економіці. Розвиток обробної промисловості в столичній агломерації міст. Роль гірничо-металургійної промисловості. С\г середземноморського типу.

КРАЇНИ АЗІЇ. ПІВДЕННО-ЗАХІДНА АЗІЯ

Розміри та склад території. Економіко-географічне і геополітичне положення. Політична і економічна карта Азії. Типологія країн Азії. Субрегіони: Південно-Західна Азія, Південна Азія. Південно-Східна Азія, Східна Азія, Північна і Центральна Азія (країни СНД). Особливості природи і господарства субрегіонів.

ПІВДЕННО-ЗАХІДНА АЗІЯ

Політична карта. Економіко-географічне і геополітичне положення. Історико-географічні особливості країн субрегіону. Політичні, військові конфлікти. Оцінка природних умов ресурсів. Економічна, політична роль нафтодобувних країн. Нафтодобувний та переробний комплекс країн Перської затоки, його вплив на зміни в структурі господарства. Роль ОПЕК в економіці країн субрегіону. Сучасне населення, етнічний склад, демографічні показники. Рівень урбанізації. Міста.

Аграрно-сировинний напрям господарства. Сільське господарство, особливості його ведення в природних зонах Аравії, Месопотамії, Середземноморській зоні, Передньоазіатському нагір'ї. Роль іригації.

ТУРЕЧЧИНА Особливості ЕГП. Природі умови та ресурси, їх вплив на розвиток господарства. Населення. Національний склад, швидкі темпи природного приросту. Урбанізація та особливості розміщення населення. Структура та географія промисловості і сільського господарства. Відміни в спеціалізації і рівні розвитку приморських і внутрішніх районів. Транспорт і його географія. Вплив міжнародного транзиту і туризму на розвиток інфраструктури господарства. Внутрішні економічні райони.

ПІВДЕННА АЗІЯ

Склад території; формування сучасної політичної карти. Сухопутні кордони субрегіону, їх економічне і політичне значення. Етнічне різноманіття, переважаючі мовні сім'ї, найбільш чисельні народи. Загострення соціальних і економічних проблем великих міст. Значні відмінності в рівні розвитку промислового виробництва. Переважаюче значення сільського господарства і добувної промисловості. Багатоукладність та аграрні проблеми.

ІНДІЯ - найбільша країна субрегіону. Державний лад, адміністративно-територіальний поділ. Економіко-географічне положення в Південній Азії.

Природно-ресурсні фактори. Мінеральні ресурси . Транспортні і іригаційні можливості річок. Проблема водозабезпечення. Лісові ресурси.

Населення Індії. Демографічна ситуація, динаміка. Етнічна та релігійна строкатість населення і зв'язані з цим проблеми. Характер розміщення населення. Рівень урбанізації. Міста та міські агломерації, мегаполіси.

Сучасний рівень виробництва; зрушення в макроструктурі і територіальній структурі господарства.

Промисловість. Структурні зміни в промисловому виробництві. Значення допомоги інших країн в індустріалізації. Головні новобудови: формування промислових районів. Енергетика, Розвиток металургійної і хімічної промисловості, машинобудування, Будівництво гідроенергетичних комплексів.

Сільське господарство. Шляхи подолання агротехнічної відсталості сільськогосподарського виробництва. Головні сільськогосподарські культури, географія, вирощування. Особливості тваринництва.

Транспорт. Залізнична і автомобільна мережа. Значення морського транспорту. Структура і географія зовнішніх економічних зв'язків.

ПІВДЕННО-СХІДНА АЗІЯ

Формування сучасної політичної карти субрегіону. Особливості ЕГП на перехресті важливих морських торговельних шляхів. Різноманітність і запаси ресурсів, їх світове значення. Відміни в характері земельних ресурсів півострівної і острівної частини території. Лісові ресурси.

Населення. Етнічний склад. Демографічна ситуація. Розміщення населення. Рівень урбанізації. Найбільші міста - Джакарта, Бангкок , Янгон, Ханой, Хошімін, Маніла, Куала-Лумпур, Сінгапур. Аграрно-сировинний характер економіки. Особливості галузевої структури промисловості. Нафта і газ Індонезії і Брунею. Галузі важкої промисловості. Розвиток державного сектору. Роль іноземних монополій в господарстві країни, Відміни в рівнях розвитку продуктивних сил і шляхи формування національної економіки.

ІНДОНЕЗІЯ - найбільша країна субрегіону. Природні умови і ресурси. Населення. Господарство. Новітні підприємства виробництва. Транспорт. Зовнішні економічні зв'язки Індонезії. НІК регіону.

Економічний потенціал нових індустріальних країн: Сінгапур, Малайзія, Тайланд, Філіппіни, їх місце в міжнародному поділі праці. Сінгапур - типовий приклад нової індустріальної країни. Фінансово-торгові і промислові функції Сінгапуру. Роль країни в регіоні і в світі. Туризм. Зовнішні зв'язки Південно-Східної Азії.

КРАЇНИ СХІДНОЇ АЗІЇ

Склад території, особливості економіко-географічного і геополітичного положення. Забезпеченість природними ресурсами. Кількість і етнічний склад населення. Нерівномірність розміщення населення.

ЯПОНІЯ — одна з головних розвинутих капіталістичних країн ринкової економіки. Економіко-географічне і геополітичне положення. Вплив острівного положення Японії на господарство. Місце Японії в сучасній світовій економіці і політиці.

Природно-ресурсні фактори в розвитку господарства.

Природно-рекреаційні ресурси. "Наступ на море і гори". Населення. Чисельність і його динаміка. Демографічна ситуація. Природний приріст. Розселення. Урбанізація. Географія міст і агломерацій. Формування і проблеми Японського мегалополісу Високий рівень кваліфікації працюючих.

Історико-географічні особливості розвитку господарства. Фактори, що обумовили перебудову структури господарства.

Господарство. Японія - економічно високорозвинута країна світу. Місце Японії в сучасній світовій економіці і політиці. Особливості структури, обумовлені бідністю мінеральними ресурсами. Японія в міжнародному географічному поділі праці. Роль монополістичних об'єднань в господарстві. Галузева структура економіки.

Промисловість - провідна галузь економіки Японії. Галузева структура. Поєднання монополій і дрібних підприємств. Характеристика паливно-енергетичного комплексу. Географія металургії, машинобудування (зокрема, автомобілебудування, електроніки), хімічної і нафтохімічної промисловості. Територіальні відміни. Географія окремих галузей промисловості. Тихоокеанський промисловий пояс і його підрайони.

Сільське господарство - багатогалузевий сектор інтенсивної економіки. Рівень забезпечення населення Японії власним продовольством. Структура земельного фонду. Аграрні відносини. Галузева структура. Зони сільськогосподарської спеціалізації. Важливість рибальства і рибництва в житті населення.

Транспортна система, її роль у внутрішніх і зовнішніх зв'язках. Залізничний та автомобільний транспорт. Основні залізниці. Роль морського транспорту у внутрішніх та зовнішніх зв'язках.

Зовнішня торгівля. Торгівельний баланс Японії. Товарна структура експорту і імпорту. Географія зв'язків.

КИТАЙСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА (КИТАЙ)

Економіко-географічне та геополітичне положення. Державний лад і адміністративно-територіальний поділ Китаю. Природні умови і ресурси. Мінеральні і паливні ресурси. Земельні ресурси і земельний фонд. Водні ресурси. Біологічні ресурси континентального Китаю і шельфу морів.

Історичні етапи соціальних перетворень в Китаї.

Населення. Динаміка чисельності населення. Етнічний склад, Демографічна ситуація і демографічна політика. Нерівномірність розміщення населення. Низький рівень урбанізації. Трудові ресурси та їх географія. Релігії.

Господарство. Шлях до ринкових відносин при збереженні централізованого управління і керівництва КПК. Промисловість. Зрушення в галузевій структурі. Створення паливної промисловості, енергетики,

металургії. Машинобудування. Розвиток легкої і харчової промисловості.

Сільське господарство. Галузева структура, переважне значення рослинництва. Вирощування продовольчих культур. Культура рису в Китаї. Зернове господарство. Географія зернових і технічних культур. Тваринництво і його розміщення.

Транспортна структура Китаю. Залізничний, водний та інші види транспорту. Зовнішньоекономічні зв'язки Китаю.

АВСТРАЛІЯ І ОКЕАНІЯ

АВСТРАЛІЙСЬКИЙ СОЮЗ. Склад і розміри території. Чисельність населення. Державний лад, адміністративно-територіальний поділ. Особливості економіко-географічного положення.

Природно-ресурсні фактори. Багатство мінерально-сировинних ресурсів для промисловості: кліматичні, водні, земельні ресурси. Заселення Австралії європейцями з 18 ст. і формування англо-австралійської нації. Аборигени і їх становище. Розміщення населення і міста.

Господарство, його сучасна структура. Подвійний характер економіки. Експортні галузі сільського господарства. Використання земельних ресурсів, проблеми тваринництва і рослинництва. Вівчарство. Гірничо-видобувна промисловість. Прискорення розвитку обробної промисловості у другій половині ХХ ст. Транспортна система Австралії. Участь країни у МГПП.

КРАЇНИ АФРИКИ

Загальна характеристика Африки, як регіону в групі країн, що розвиваються. Особливості ЕГП. Африка — головний регіон Європейської колонізації в 19 столітті. Національно-визвольна боротьба народів Африки і розпад колоніальної системи в другій половині ХХ століття, Сучасна політична карта. Африка - найбільший регіон світу за чисельністю молодих політично незалежних країн, що розвиваються Соціально-економічні наслідки колоніалізму. Проблеми розвитку молодих незалежних держав. Природно-ресурсні фактори, різноманітність природних умов. Велика площа аридних земель. Нерівномірність розподілу водних ресурсів. Оцінка енергетичних ресурсів. Багатство мінеральних ресурсів. Райони зосередження нафти і природного газу. Оцінка земельних, лісових та інших ресурсів.

Населення. Динаміка чисельності населення. Расовий та етнічний склад населення. Демографічна ситуація. Нерівномірність розселення. Низький рівень урбанізації. Міста. Значення міграцій різних типів.

Господарство. Африка - регіон значного зосередження найбільш економічно відсталих країн (за критеріями ООН). Галузева і територіальна структура промисловості. Провідне місце добувних галузей. Становлення обробної промисловості, її географія. Аграрний характер економіки більшості країн Африки. Низький рівень сільськогосподарського виробництва. Загострення продовольчої проблеми. Рослинництво, як головний напрямок сільського господарства. Місцеві споживчі і товарно-

експортні культури, їх географія. Особливості і проблеми африканського тропічного тваринництва. Проблеми підвищення рівня сільського господарства в Африці.

Характер транспортної інфраструктури, нерівномірність її територіального розвитку. Транспортні проблеми внутрішніх країн Африки. Трансконтинентальні шляхи. Найбільші порти. Розвиток сучасних видів транспорту.

Особливе місце внутрішньої торгівлі регіону в економіці країн, що розвиваються. Своєрідність структури експорту в Африканських країнах. Провідні експортні товари. Однотипність імпорту і його роль в економічному розвитку Африки.

Субрегіони. (Умовність виділення субрегіонів). Північна, Західна, Центральна, Східна і Південна Африка.

ПІВНІЧНА АФРИКА

Значення рибальства. Особливості транспортної мережі.

ЄГИПЕТ Своєрідність географічного положення, історія і розвиток господарства Єгипту. Політична ситуація в країні. Роль Нілу в розвитку господарства країни. Своєрідність природно-ресурсних факторів розвитку. Водні ресурси і корисні копалини. Етнічні і демографічні особливості населення. Розвиток урбанізації. Агломерація Каїру.

Провідне місце сільського господарства (зрошувальне землеробство) в економіці. Зростаюча роль промисловості, її галузева структура. Значення Асуанської греблі для економіки країни. Особливості транспортної інфраструктури. Роль туризму. Транспортне і економічне значення Суецького каналу. Географія зовнішньої торгівлі Єгипту.

ЗАХІДНА АФРИКА

Особливості субрегіону як найбільш населеної частини материка. ЕГП. Багатство надр Західної Африки. Етнічна своєрідність субрегіону. Демографічні особливості. Переважання сільського населення. Розселення і міграція. Розвиток урбанізації. Міста. Аграрний характер економіки субрегіону. Споживчі і товарні експортні культури. Особливості і проблеми тваринництва. Значення рибальства. Провідне значення добувної промисловості. Розвиток центри нафтової промисловості. Галузі обробної промисловості та її територіальна концентрація. Слабкий розвиток транспортної інфраструктури. Транспортна проблема внутрішніх материкових країн. Особливості зовнішньої торгівлі і економічних зв'язків.

СХІДНА АФРИКА

ЕГП. Політична карта регіону. Проблеми внутрішньоматерикових країн. Природно-ресурсні фактори. Своєрідність етнічного складу, розселення населення. Демографічна ситуація.

Аграрний характер економіки субрегіону, особливості розвитку землеробства і тваринництва. Прогресивні перетворення в сільському

господарстві. Низький рівень розвитку промисловості. Осередки обробної промисловості в різних країнах субрегіону. Значення іноземного туризму в економіці окремих країн. Транспортна проблема країн Східної Африки. Зовнішня торгівля.

ЦЕНТРАЛЬНА АФРИКА

Політична карта ЕГП і гострота проблем розвитку внутрішніх материкових країн. Різноманітність природно-ресурсних факторів розвитку. Зони надлишкового і недостатнього зволоження. Мінерально-сировинні ресурси. "Мідний пояс" країн Африки. Нафтогазові родовища. Різноманітність етнічного складу населення. Демографічна ситуація. Особливості розселення населення. Малозаселеність території. Міське і сільське населення. Міста.

Сільське господарство - основа економіки субрегіону. Переважання екстенсивних форм ведення сільського господарства. Товарне виробництво експортних культур. Продовольчий стан в країнах субрегіону. Значення лісового господарства. Видобувна промисловість в субрегіоні. Осередки обробної промисловості. Транспортна мережа субрегіону. Зовнішня торгівля і структура експорту.

ПІВДЕННА АФРИКА

ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКА РЕСПУБЛІКА - найбільш економічно-розвинута країна Африки. Державний устрій.

Природно-ресурсний потенціал. Багатство надр алмазами, золотом, залізного, марганцевою та ін.р.

Особливості расового і етнічного складу населення. Соціальна структура і трудові ресурси. Міста.

Структура господарства. Провідна роль промисловості. Основні галузі (машинобудування, харчова, хімічна чорна металургія) і їх географія. Поєднання високорозвинutih добувної і обробної промисловості з відсталими формами промислового і сільськогосподарського виробництва. Сільське господарство. Рослинництво і тваринництво. Розвиток галузей невиробничої сфери.

Транспорт. Зовнішні економічні зв'язки. Внутрішні економіко-географічні відмінності країни. Преторія. Йоханнесбург. Кейптаун. Дурбан. Порт-Елізабет.

«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ»

Вступ. Компетентнісно-зорієнтоване навчання географії.

Методика навчання географії як складник педагогічної науки. Предмет її дослідження, завдання, зв'язок з іншими науками та шкільною практикою. Структура дисципліни «Методика навчання географії». Роль шкільної географії в екологічній і політехнічній освіті, моральному та естетичному вихованні, профорієнтації та підготовці учнів до життя і трудової діяльності.

Методи наукового дослідження у методиці навчання географії.

Етапи педагогічного дослідження (вибір теми та обґрунтування актуальності проблеми дослідження; постановка мети і завдань; висунення робочої гіпотези; вибір методів дослідження; проведення педагогічного експерименту; формулювання та обґрунтування наукових висновків; розробка та надання методичних рекомендацій). Методи педагогічного дослідження. Теоретичні методи: логічні (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, узагальнення, типізація); формалізовані (системно-структурний, моделювання, порівняльний, історичний, кількісний, математично-статистичний).

Емпіричні методи наукового дослідження у методиці навчання географії.

Педагогічне спостереження (об'єктивне, самоспостереження, наукове); педагогічний експеримент та його види (за тривалістю, за обраною метою, за способом організації); дослідження шкільної практики (вивчення шкільної документації, бесіди, анкетування, тестування, письмові контрольні роботи). Логіка проектування методичного дослідження.

Професійне самовдосконалення вчителя географії. Мета і зміст шкільної географічної освіти

Теоретична і методична самопідготовка вчителя географії: робота з психолого-педагогічною і географічною літературою; вивчення, переосмислення та творче використання передового досвіду вчителів географії. Проектування навчально-виховного процесу. Аналіз та самоаналіз аналіз уроку географії. Місце рефлексії у професійному зростанні вчителя. Участь у науковій роботі з методики навчання географії. Методичні об'єднання та семінари. Система методичної підготовки та перепідготовки вчителів географії. Показники якості роботи вчителя географії.

Мета та завдання географічної освіти. Місце географії в структурі шкільної освіти. Концепції навчання географії у загальноосвітніх закладах. Державний стандарт базової та повної середньої освіти, місце географії у структурі освітньої галузі «Природознавство». Структура шкільної географічної освіти. Навчальна програма – головний документ, який визначає структуру та зміст географічної освіти. Основні змістовні лінії формування географічних знань у середній школі. Різноманітність навчальних програм. Види планування навчальної роботи. Взаємозв'язок тематичного та поурочного планування. Проблеми вдосконалення процесу організації навчання географії в школах України.

Методи навчання географії.

Класифікація методів організації навчально-пізнавальної діяльності у методиці навчання географії: за джерелами знань (словесні, наочні, практичні), за характером пізнавальної діяльності учнів. Рівні засвоєння знань. Методи навчання, які різняться за характером пізнавальної діяльності:

пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький. Призначення та особливості застосування кожного з методів у процесі навчання географії, характер взаємопов'язаної діяльності вчителя та учнів. Методи навчання у шкільній практиці. Вибір методів навчання як основа проектування навчально-виховного процесу.

Проблемне навчання географії.

Сутність проблемного навчання. Основні поняття проблемного навчання: проблемна ситуація, проблемне завдання, проблема, гіпотеза. Формування навчальної проблеми та процес її вирішення. Типи проблемних ситуацій та їхня реалізація на уроках географії. Поєднання методів проблемного навчання (проблемного викладу, частково-пошукового та дослідницького). Етапи проблемного навчання. Формування знань з географії засобами проблемних задач. Проблемні завдання в курсах фізичної географії. Проблемні завдання в курсах економічної і соціальної географії. Проблемний підхід у використанні географічних карт у школі.

Методичні прийоми навчання географії.

Поняття про методичні прийоми. Класифікація методичних прийомів за використаними засобами навчання. Словесні прийоми навчання: розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, бесіда, дискусія або диспут, аналітична робота з текстами та картами.

Наочні прийоми навчання: ілюстрування, демонстрування, спостереження. Практичні прийоми навчання: вправа, експеримент, практична робота, лабораторний дослід. Класифікація методичних прийомів за рівнями самостійності учнів у навчальній діяльності (керування вчителем навчальною діяльністю учнів; спрямовування та нагадування ним раніше відомих способів дій; постановка вчителем завдання та його контроль). Сукупність методичних прийомів як засіб реалізації обраних методів навчання.

Формування найважливіших географічних компетенцій.

Емпіричні знання (уявлення, факти, у тому числі географічна номенклатура). Види географічних фактів та методичні особливості їх вивчення. Географічна номенклатура як засіб формування просторового мислення учнів. Формування географічних уявлень.

Теоретичні знання (поняття, причинно-наслідкові зв'язки, закономірності, гіпотези і теорії). Система географічних понять та алгоритм їхнього формування. Етапи формування причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей.

Географічні вміння й навички та методика їх формування. Виконання програмних практичних робіт як умова формування умінь і навичок в процесі навчання географії. Розвиток досвіду творчої діяльності учнів. Емоційно-ціннісне ставлення школярів до довкілля та людської діяльності.

Форми організації навчальної діяльності учнів на уроці.

Різноманітність форм організації навчальної діяльності: фронтальна форма організації навчання, індивідуальна, парна, групова та кооперована (колективна) форми організації навчання та їхні різновиди. Практична діяльність учнів на уроці географії. Форми організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності учнів. Форми і види контролю і корекції навчальних досягнень учнів. Інтерактивне навчання географії: сутність, види та методичні особливості організації. Диференціація навчання.

Урок – основна форма організації навчання географії

Головні ознаки уроку. Вимоги до сучасного уроку географії. Система уроків географії. Типи уроків: вступний; формування нових знань; формування та застосування вмінь і навичок; поширення, поглиблення та систематизації знань і вмінь; корекції та контролю знань і вмінь; комбінований. Структура уроків різних типів. Основні компоненти уроку: організація уваги та роботи учнів; актуалізація знань і життєвого досвіду учнів; мотивація навчально-пізнавальної діяльності; формування нових знань; формування вмінь і навичок; узагальнення і систематизація знань і вмінь; поширення та поглиблення знань; коментоване пояснення домашнього завдання; підбиття підсумків уроку.

Етапи проектування уроку: формулювання цілі; структурування навчального матеріалу; відбір засобів і форм організацій навчання; вибір методів і методичних прийомів; розробка алгоритму навчально-пізнавальної діяльності учнів і завдань, що забезпечують організацію такої діяльності. Форми записів планів-конспектів уроків, які відображають характер пізнавальної діяльності учнів. Критерії ефективності уроку. Аналіз і самоаналіз уроку. Рефлексія учителя як засіб удосконалення якості уроку. Результативність уроку як провідний критерій оптимальності вибору засобів досягнення його мети. Аналіз і самоаналіз уроку як засіб підвищення його ефективності.

Практичні роботи з географії.

Значення практичних робіт у процесі навчання географії. Види та зміст практичних робіт. Загальні вимоги до проектування та проведення практичних робіт. Алгоритми формування географічних умінь під час виконання практичних робіт. Особливості практичних робіт з контурними картами. Організація практичних робіт на місцевості. Оцінювання вмінь учнів після виконання практичних робіт.

Домашня навчальна робота учнів з географії.

Загальні вимоги до організації самостійної домашньої роботи учнів: санітарні, психологічні, дидактичні. Мотиви домашньої роботи: прагматичні, пізнавальні, соціальні, професійні. Зміст і обсяг домашніх завдань з географії. Види і рівні домашніх завдань. Вимоги до організації самостійної

домашньої роботи учнів. Види та способи перевірки домашніх завдань. Місце інструктажу до виконання домашньої роботи у структурі уроку.

Уроки географії нетрадиційної форми

Уроки нетрадиційної (нестандартної) форми організації навчання та їх класифікація. Застосування інтерактивних форм організації навчання на уроках географії. Лекційно-семінарська система навчання. Сюжетно-рольові та імітаційні ігри. Уроки-змагання. Ділові ігри на уроках географії. Уроки-конференції та їхній зв'язок з проектним навчанням. Інтегровані уроки. Урок із застосуванням інформаційних технологій. Етапи проектування уроків географії нетрадиційної форми. Критерії оцінювання ефективності уроку нетрадиційної форми.

Позакласні та позашкільні форми організації навчання

Особливості позакласної роботи учителя географії. Розширення географічного кругозору учнів, поглиблення їх знань, вдосконалення вмінь і навичок у процесі позакласної роботи та її виховне значення. Цілі та методи позакласної роботи. Основні форми організації позакласної роботи: факультатив, гурток, клуб юних туристів і краєзнавців, шкільний краєзнавчий музей, наукове географічне товариство (секція Малої Академії наук). Програмні і позапрограмні екскурсії, їхнє навчально-виховне значення та місце у системі навчання географії. Види екскурсій. Екскурсії з фізичної географії. Екскурсії на виробництво. Методика організації, етапи підготовки та проведення екскурсій. Організація фенологічних і метеорологічних спостережень учнів. Зміст і методика організації спостережень учнів на географічному майданчику. Навчально-виховні заходи з географії: тижні географії, вечори, конференції, тематичні змагання, походи. Організація шкільних олімпіад з географії.

Позакласна краєзнавча робота

Зміст, організаційні форми та методика проведення позакласної краєзнавчої роботи. Підручники, атласи та інші посібники з регіональної географії. Форми організації навчальної краєзнавчої роботи. Туристсько-краєзнавча робота. Види досліджень на місцевості. Організація геоecологічного вивчення своєї місцевості. Екологічна стежка та її роль у освіті та вихованні школярів. Використання матеріалів регіональної географії у навчально-виховному процесі. Передовий досвід учителів географії з організації позакласної краєзнавчої роботи з географії. Можливості використання краєзнавчих навчальних матеріалів на уроках географії різних типів.

Різноманітність засобів навчання

Система застосування засобів навчання. Класифікація засобів навчання з огляду на їхні дидактичні функції. Роль засобів навчання в процесі вивчення географії. Кабінет географії та його значення в організації навчально-виховної роботи. Обладнання та оформлення кабінету географії.

Натуральні об'єкти. Засоби, що забезпечують операційну діяльність учнів (прилади, інструменти та пристрої). Географічний майданчик.

Навчальні моделі у системі засобів навчання

Використання навчальних моделей на уроках географії. Провідні риси, види та функції навчальних моделей. Формування пізнавальних дій учнів на основі застосування навчальних моделей. Етапи проектування навчальних моделей. Графічні моделі та їхня класифікація. Психодидактичні засади застосування графічного моделювання. Вимоги до створення графічних моделей. Методика застосування графічних моделей на уроках географії. Виготовлення саморобних навчальних моделей.

Карти на уроках географії

Карта – найважливіший вид навчальних моделей. Навчальні функції карти. Завдання вивчення географічних карт і роботи з ними у шкільному курсі географії. Класифікація карт за їхнім місцем у навчальному процесі, особливостями змісту та використання. Картографічні знання та вміння учнів. Зміст понять „розуміння, читання та знання карти”. Етапи формування картографічних умінь. Прийоми роботи з картою: візуальний аналіз та описування, графічний аналіз, картометричний аналіз, морфометричний аналіз, математично-статистичний аналіз. Робота з контурними картами. Робота з глобусом на уроках географії. Пізнавальні можливості використання глобуса як навчальної моделі.

Шкільний підручник з географії

Вербальні описи географічних об'єктів і явищ (підручники, довідково-інформаційна література, робочі зошити). Функції підручника з географії. Структура шкільного підручника. Методичний апарат підручника (орієнтувальний, мотиваційний, змістовний, ілюстративний, практичний, корекційно-контролюючий, довідковий, творчий блоки). Типи навчальних текстів та прийоми роботи з ними. Дидактичні можливості використання ілюстративного блоку підручника. Навчальні моделі у змісті підручників географії, значення картографічних матеріалів. Різноманітні типи запитань і завдань. Організація роботи з іншими компонентами підручника.

Методичні прийоми роботи з наочними засобами навчання.

Використання натуральних об'єктів на уроках географії. Застосування приладів та інструментів. Дидактичні можливості застосування картин і малюнків. Навчальні таблиці та робота з ними. Настінні математично-статистичні засоби. Основні групи статистичних даних в шкільній географії. Пізнавальні можливості графіків, діаграм і статистичних таблиць, прийоми їхнього читання. Види аудіовізуальних засобів навчання та алгоритми їхнього застосування. Ілюстративно-описові візуальні, аудіо та аудіовізуальні засоби.

Комп'ютеризація процесу навчання географії

Застосування комп'ютерних технологій у школі. Засоби нових інформаційних технологій, основні терміни і поняття. Види і функції комп'ютерних програм. Педагогічні програмні засоби, їхні елементи та функції. Створення педагогічних програмних засобів. Основні напрями застосування електронних підручників, посібників та атласів. Навчальні комп'ютерні ігри. Використання ГІС у географічній освіті. Роль учителя у навчальному процесі із застосуванням комп'ютерів.

*Функції й організаційні форми перевірки
та оцінювання компетентності учнів з географії*

Функції перевірки та оцінювання (контролю) знань учнів: діагностична, мотиваційна, стимулююча, освітня, коригувальна, розвивальна, контролююча, інформаційна, виховна. Характеристика та аналіз форм, способів і видів контролю. Форми контролю: фронтальна, індивідуальна, групова, диференційована. Способи контролю: усний, письмовий, графічний, комп'ютерний. Нетрадиційні прийоми контролю та самоконтролю. Види контролю: попередній, поточний, тематичний (періодичний), підсумковий.

Тестовий контроль результатів навчання

Типологія запитань і завдань відповідно рівням навченості учнів. Типи теоретичних завдань за рівнем складності: репродуктивні, продуктивні, проблемні, творчі. Загальні положення тестового контролю результатів навчання. Валідність тестів. Типи тестових завдань – завдання, зорієнтовані на: розпізнавання та відтворення знань з географії; визначення рівня сформованості географічних умінь; рівень аналізу і синтезу; оперування з географічними знаннями у практичній діяльності. Форми тестових завдань: закрита та відкрита; завдання на визначення відповідності елементів одної множини елементам іншої; завдання на встановлення правильної послідовності. Конструювання тестових завдань і варіантів відповідей. Тестові завдання із застосуванням графічних зображень. Норми оцінювання при застосуванні тестів. Методичні особливості проведення тестів на уроках географії. Зовнішнє незалежне тестування випускників школи з географії: мета, завдання, програмні вимоги, види тестових завдань.

**Критерії
оцінювання знань студентів за результатами складання
вступного іспиту**

Оцінка за розши- реною шка- лою	Сума балів	Оцін- ка ECTS	Зміст критеріїв оцінки
1	2	3	4
Відмінно	180- 200	A	Вступник показує глибокі знання навчального матеріалу, правильно, повно та аргументовано розкриває всі питання, демонструє вміння самостійно аналізувати теоретичний матеріал, досконало володіє географічною номенклатурою та термінологією, викладає матеріал чітко і логічно
Дуже добре	160- 179	B	Вступник правильно, повно та аргументовано розкриває всі питання, демонструє вміння самостійно аналізувати теоретичний матеріал, досконало володіє географічною номенклатурою та термінологією, викладає матеріал чітко і логічно. Проте абітурієнт допускає деякі неточності або відповідає неповно, за умови, що принципові моменти питання розкриті правильно.
Добре	150- 159	C	Вступник у цілому розкрив суть питання, відповідає аргументовано і загалом правильно, володіє географічною номенклатурою та термінологією, застосовує знання з географії на практиці. Однак, відповіді містять певні неточності, допускає несуттєві помилки і не може чітко й повно відповісти на додаткові запитання за умови, що допущені помилки усуваються самим студентом, коли на них вказує екзаменатор.
Задовільно	120- 149	D	Вступник розкриває основний зміст питань частково, допускає певні помилки та неточності, які свідчать про його не повне розуміння географічних процесів та явищ, допускає помилки у географічній номенклатурі та термінології.

Дстатньо	100-119	E	Вступник не повністю розкриває основний зміст питань, допускає певні помилки та неточності, які свідчать про його не повне розуміння географічних процесів та явищ, слабо володіє географічно номенклатурою та термінологією.
Незадовільно	70-99	FX	Вступник не достатньо розкриває основний зміст питань, не в змозі їх аналізувати і послідовно і логічно викласти, допускає помилки та неточності, які свідчать про не розуміння ним географічних процесів та явищ, дуже слабо володіє географічною номенклатурою та термінологією.
Неприйнятно	1-69	F	Вступник не розкриває зміст питань з географії, не в змозі їх аналізувати, послідовно і логічно викласти, допускає помилки, які свідчать про нерозуміння ним географічних процесів та явищ, не володіє географічною номенклатурою та термінологією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонов В.С. Короткий курс загальної метеорології. Чернівці: Рута, 2004. 336с.
2. Атлас Вчителя. ДНВП «Картографія», 2009. 452 карти
3. Бабешко О.О. Методика навчання географії: посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів]. Умань : АЛМІ, 2005. 263 с.
4. Багров В.М., Боков В.О., Черваньов І.Г. Землезнавство: Підручник. К.: Либідь, 2000. 464 с.
5. Барановська О.В. Фізична географія материків і океанів. Частина І. Світовий океан, Африка, Австралія, Океанія, Південна Америка: Навч. посібник. Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М.Гоголя, 2013. 306 с.
6. Барановська О.В. Фізична географія материків і океанів. Частина ІІ. Північна Америка та Євразія: Навч. посібник. Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М.Гоголя, 2018. 378 с
7. Барановський М. О. Економічна та соціальна географія України: реальний сектор економіки. Навчальний посібник. Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2018. 376 с.
8. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: Посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2008. 688 с.
9. Вальчук-Оркуша О.М. Загальне землезнавство. Гідрологія Вінниця: Едельвейс, 2010.
10. Власова Т.В. Физическая география материков и океанов Учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2005.
11. Воловик В.М. Загальне землезнавство Практикум. Навчальний посібник. Вінниця, 2001.
12. Воловик В.М. Ландшафтознавство. Курс лекцій. Вінниця, 2007.
13. Географічна енциклопедія України: В 3-х томах / Редкол. О.М. Маринич та ін. К.: Українська енциклопедія ім.М.П.Бажана, 1993.
14. Геоморфология Украинской ССР. - К.: Вища школа, 1990. - 285 с.
15. Герасимова М. И. География почв СССР. М.: Высшая школа, 1987. 223 с.
16. Гудзевич А.В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія) навч. посіб. для студ. географічних спец. ВНЗ / А.В. Гудзевич. 2008.
17. Давиденко В.А. Ландшафтна екологія. Навч. посібник. К.: Лібра, 2007.
18. Денисик Г.І., Воловик В.М. Нариси з антропогенного. Вінниця: ГІПАНІС, 2003.
19. Денисик Г.І. Лісополе України. Вінниця: Тезис, 2001. 283 с.
20. Еремина В.А., Притула Т.Ю., Спрялин А.Н. Практикум по физической географии материков и океанов учеб. пособие для студентов вузов. М.: Гуманитар. Изд. центр ВЛАДОС, 2005.
21. Загальна методика навчання географії: Підручник / О.М. Топузов,

- В.М.Самойленко, Л.П.Вішнікіна. К.: ДНВП «Картографія», 2012. 512с.
22. Заставний Ф.Д. Географія України: у 2-х кн. Львів: Світ, 1994.
 23. Заставний Ф.Д. Україна. Природа, населення, економіка. Львів: Априорі, 2011. 504 с.
 24. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил. К.: Вид-о Європ. У-ту фінансів, ін форм. - С-ми, менеджменту і бізнесу., 2008.
 25. Кисельова О.О. Метеорологія та основи кліматології: підручник для студ. Луганськ: Альма-матер, 2007. 148 с.
 26. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. К.: Навч. книга, 2005. 319 с.
 27. Коваленко Ю. Л. Метеорологія і кліматологія : конспект лекцій (для студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання за спеціальностями 101 – Екологія та 183 – Технології захисту навколишнього середовища) Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 65 с.
 28. Коротун І.М. Основи загального землезнавства. Рівне, РДТУ, 1999. 310с.
 29. Коротун І.М. Прикладна геоморфологія. Рівне: ДРВП, 1996. 132 с.
 30. Кузик С., Котик Л., Ванда І. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни) : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 148 с
 31. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 136 с.
 32. Леонтьев О.К., Рычагов Г.И. Общая геоморфология. М.: Высшая школа, 1979. 287 с.
 33. Леонтьєва Г. Г. Лекції з економічної і соціальної географії України : навч. Посібник. Суми: «Університетська книга», 2004.
 34. Леонтьєва Г.Г. Економічна і соціальна географія України. Навч. пос. Суми: Ун. Книга, 2004.
 35. Летувнинкас А.И. Антропогенные геохимические аномалии и природная среда. Учебное пособие. Томск: Изд-во НТЛ, 2002.
 36. Максаковский В.П. Экономическая и социальная география мира. Методическое пособие. (Книга для учителя). М. Просвещение, 2004.
 37. Маринич О. М., Шищенко П. Г. Фізична географія України : Підручник К. : Т-во «Знання», КОО, 2006. 511 с
 38. Мащенко О.М. Геоморфологія. Ч.1. Рельєфоутворення: навч.посіб. для студ. спец. «Географія». Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2015. 53 с.
 39. Мезенцева Н. І., Мезенцев К. В. Економічна і соціальна географія України : навч.-метод. посібник. К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. 239 с.
 40. Методика навчання географії (курс лекцій): Навчальний посібник. Переробл. і доп. /Варакута О.М. Тернопіль: Тайп, 2019. 177с.

41. Мировая экономика. Экономика зарубежных стран. Учебник (под.ред. Колесова В.П.) М. 2001, 2005.
42. Міллер Г.П., Петлін В.М., Мельник А.В. Ландшафтознавство: теорія і практика: Навч. посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ, 2002. 172 с.
43. Міхелі С.В. Фізична географія Євразії: Навч. посіб. Київ : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2019. 286 с.
44. Міхелі С.В. Фізична географія Північної Америки: Навч. посіб. Київ : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2019. 286 с
45. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) ТХ.: ВГ «Основа», 2016. 112 с.
46. Немець Л. М., Сільченко Ю. Ю., Вірченко П. А. Економічна і соціальна географія України. Навчальний посібник. Харків, 2014. 265 с.
47. Олійник Я.Б., Федорищак Р.П., Шищенко П.Г. Загальне землезнавство. К.: Знання-Прес, 2003. 247 с.
48. Панас Р.М. Ґрунтознавство. Львів: «Новий світ – 2000», 2006 р.
49. Панас Р.М. Раціональне використання та охорона земель. Львів: «Новий світ», 2000, 2008 р.
50. Решетченко С. І. Метеорологія та кліматологія : навчальний посібник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 220 с.
51. Рудько Г.І., Адаменко О.М., Чепіжко О.В., Крочак М.Д. Геологія з основами геоморфології: підручник для студентів екологічних і географічних спеціальностей ВНЗ. Чернівці: Букрек, 2010.
52. Свинко Й.М., Сивий М.Я. Геологія: практикум. Навч. посібник. К.: Либідь, 2006.
53. Сніжко С.І., Паламарчук Л.В., Затула В.І. Метеорологія : підручник для студ. К.: Київський університет, 2010. - 592 с.
54. Соціально-економічна географія: Навчальн. посібник (за ред. проф. О.І. Шаблія.- Львів: Світ, 2000.
55. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. К.: Вікар , 2006.
56. Федорищак Р.П. Загальне землезнавство: Навчальний посібник. К.: Вища школа, 1995. 223 с.
57. Черваньов І.Г., Багров М.В., Боков В.О. Землезнавство: Підручник для університетів, К.:Либідь, 1998.
58. Чернюк Г.В., Лихолат В.М. Метеорологія і кліматологія: навч. посіб. для географічних фак. вищих навч. закладів. Т.: Підручник і посібник, 2005. 112 с.
59. Чернюк Л.Г., Клиновий Д.В. Економіка регіонів України: Навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2003.
60. Чорний І. Б. Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства К.: Вища школа, 1995 240 с.
61. Ющенко Ю.С. Загальна гідрологія : підручник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. 591 с.